

ÜLIOPILASLEHT

1937

2 KÜÜNLAKUUL

A/S.

„Tekla“

PEAKONTOR: TALLINN, SUUR KARJA TÄN. 15

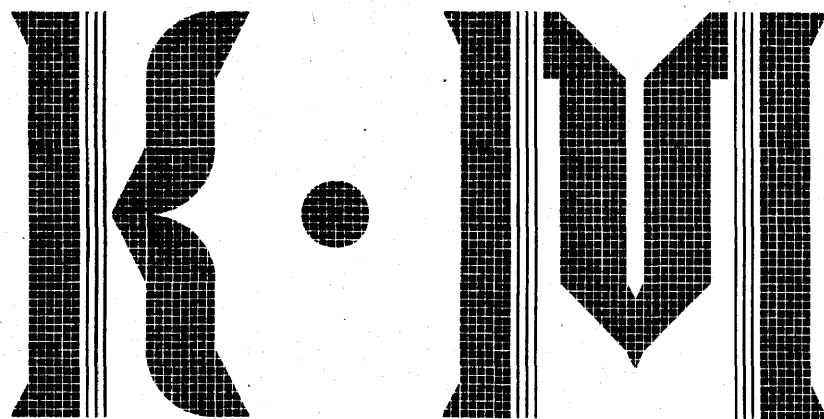
Müügil kindlate hindadega järg-
miste kodumaa vabrikute saadused

- BALTI PUUVILLA KETRAMISE JA KUDUMISE VABRIKU A/S-i
- KREENHOLMI PUUVILLASAADUSTE MANUFAKTUURI O/Ü-se
- SINDI TEKSTIILVABRIKUTE ÜHISUSE
- O/Ü. EESTI NIIDIVABRIKU.

JÄLGIGE UUDISVÄLJAPANEKUID MEIE KAUPLUSTE VAATEAKENDEL!

Riidekauplused:

Tallinn, Suur Karja 15
Tallinn, Pärnu 6
Haapsalu, Ehte 2
Kuessaare, Kauba 2
Mustvee, Tartu 15
Narva, Peetri pl. 2
Petseri, Kaubarida 6/7
Pärnu, Laidoneri 6
Rakvere, Turuplats
Valga, Kesk 14
Viljandi, Tartu 6-a
Võru, Jüri 5-a

K.M.

ÜLI P I L A S L E H T

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

NR. 2

23. VEEBRUARIL 1937

XXI AASTAKAIK

*Mida praegu vajame? *)*

Prof. J. Uluots, Rahvuskogu esimees.

Iga aeg toob endaga kaasa oma ülesanded, mis vajavad lahendamist. Nagu põllumees on seotud aastaegadega, ta peab kündma ja külvama, samuti lõikama ja teisi töid õigel ajal tegema, rahvaste ja riikide elus iga aeg toob ka oma ülesanded, mis tulevad õigel ajal teostada. Ka siin, nagu eraelus ja majapidamises, viivituses peitub hädasoht.

Sellelt seisukohalt vaadatuna on lubatud küsida, millised on praegu eesti rahva ja riigi tähtsamad ülesanded? Mida praegu eriti vajame?

Kui pöördume vaatega minevikku, ja jälgime nähtusi eesti majanduselu alal vabariigi algusest alates, siis ei saa jätta märkimata olulisi tulemusi. On olnud küll ka siin raskusi, mõnikord ka väga tõsiseid, ent nendest on siiski jõupingutustega üle saadud. Nii on see ka olnud põllutöös, tööstuses ja kaubanduses. Umbes samasugune on tulemus, kui jälgime Eesti kultuurielu sama aja vältel. Hariduse levimise, kunsti, kirjanduse ja teaduse aladel on selle aja jooksul märgitud tõsist tõusu. Tõsi, ka siin võib-olla oleme mõnes asjas mõne eksituse teinud, kuid see pole mõõduandev. Üldiselt oleme kaugele edasi jõudnud. Ka sotsiaalse elu korraldamise ja seadlusandluse alal oleme tugevasti edasi jõudnud.

„Riigi Teataja“, kus seadused ja määrused välja kuulutatakse, on aasta aastalt paisunud ja kujundab kokku väga mahuka teose. Sel viisil kogu — meie riigi ja sotsiaalse elu üksikaladel oleme tugevasti ja märgatavalt edasi jõudnud,

ning oleme edasi minemas. Vaatamata kõigele sellele, siiski paistab, et ühes asjas meie just nagu ei ole õigustatud samasugust rahuldavat optimistlikku tulemust konstateerima.

Kohe omariikluse tekkimisega osutus vajalikuks ka tekkinud riigi korralduse aluseid, ta põhikorda, kujundada. Selles suhtes oli meie riik võrreldav asunikuga, kes oma maatükil asub ja vajab peale muu oma elamu püstitamist. See, Eesti riigile vajalik põhikord ka loodi, esialgul eelkäivate seadusandlike aktidega ning viimati lõplikult Asutava Kogu poolt 1920. aastal antud põhiseadusega. Selle põhiseadusega riigi korraldus esimestel aastatel tundus enam-vähem rahuldavana, vähemalt püüti sellega läbi saada. Ent juba 1926. aastal tekkis riigi põhikorra muutmise kavatsusi, mis ajutiselt siiski vaibusid. 1920. aastal võttis riigi põhikorra ja sellega põhiseaduse muutmise tung laiaulatuslikuma ja kindlama ilme. Riigikogu selleks kujundatud organid asusid vastavalt tööle, mille tulemuseks oli põhiseaduse muutmise väljatöötatud eelnõu. See eelnõu 1932. aasta sügis-suvel läks rahvahääletamisele, kus see üsna väikese hääle arvuga jäi vähemusse. See näitas, et põhiseaduse muutmise vajadus oli kujunenud juba suurtes rahvahulkades päevaküsimuseks, mis paratamatult tuli lahendada. Riigikogu poolt uuesti-valmistatud põhiseaduse muutmise eelnõu tuli 1933. aasta suvel järjekordselt rahvahääletamisele, kus ta suure häälteenamusega tagasi lükati. See tagasilükkamine ei tähendanud aga seda, et rahvas poleks põhiseaduse muutmist pooldanud, sest järjekorras ootas uus, kolmas, põhiseaduse kava rahvahääletamisele tulemist. See kolmas kava 1933. aasta sügisel võe-

*) Autoriseeritud kokkuvõte prof. J. Uluotsa kõnest, mis peetud 13. II Tartus rahvus- ja noortepäeval.

tigi rahvahääletamisel suure häälteenamusega vastu, ning veebruaris 1934. a. astus ta jõusse. Selle järele, sündmustiku keerises muudetud, põhiseadus osutus siiski teostatuks mitte tervikuna, vaid osalt. Neil oludel 1936. aasta talvel toimus uus rahvahääletus, millega otsustati kokku kutsuda rahvuskogu Eesti põhiseadusliku korra kujundamiseks.

Eelnevast ilmneb, et riigi põhikorra kujundamise suhtes meie eestlased ei ole seni nähtavasti küllaldaselt õnnelikud olnud. Meie oleme olnud nagu asunik, kes omal krundil on küllalt hästi põldu harinud, kraavi kaevanud, loomi kasvatanud, ja vajalikud hooned püstitanud, aga oma enda elamu ehitamisega ei ole hästi hakkama saanud.

Millega seda saavutada ja kuidas ning kunas edasi minna?

Seaduse ja ka põhiseaduse tegemine iseenesest ei ole ülesaamatu töö. Ka Eestis on seni seadusi võrdlemisi palju valmistatud ja valmistatakse ka edasi. Siiski riigi põhiseadus võrreldes teiste seadustega on oma valmistamise suhtes rohkem kui tavaline seadus ja seda eriti kahes suunas.

Esiteks põhiseadus haarab kogu riigi elunähteid kui teatavat tervikut, riigi sotsiaalse, majandusliku ning poliitilise elu üldheitust. Selles suhtes kõik teised seadused on vaid ainult sama elu üksikalasid korraldavad eeskirjad. Põhiseadus on aga see seadus, mis kõiki teisi seadusi haarab ja millesse ka kõik teised seadused paigutatud ning paigutatakse. Nagu majas võib olla palju üksikuid ruume ja üksikuid osi, mis iseenesest küllalt head ning maja üldilme ja üksikute osade seesmine ühendus on siiski nõrk. Nõndasama ka riigi ehituses üksikseadused võivad olla küllalt otstarbekad ja head, neid kõiki haarav põhiseadus aga on puudulik. Selles mõttes põhiseaduse andmine ja kujundamine eeldab kogu riigiehituse arhitektoonilist loomingut, kuna üksikseaduste valmistamine on tähtsal määral vaid oskusliku ehitusmeistri ülesanne.

Teiseks puudutab põhiseadus otseselt või kaudselt igat inimest. Ta on nagu maantee, kus igaüks kõnnib ja kõndida võib. Seep' see aga ongi, mis põhiseaduse valmistamise eriti raskeks teeb. Kui igaüks tahaks oma äranägemise ja oma arusaamise järgi maanteed ehitada, igaüks oma ukse alla või värava taha, siis on karta, et ühtki maanteed ei kujune, vaid jäävad üksikud külalised ja teerajad.

Sel viisil põhiseadus eeldab kogu rahval, igal üksikul rahvaliikmel teatavat ühist arusaamist, ühist meelt ja ühist tahet riigikorra põhilistes küsimustes.

Sellega ei ole öeldud, et kõik kodanikud kõigis asjades ja kõigis küsimusis peaksid olema ühel arusaamisel. Nagu iga inimene, nagu iga olend, on looduses oma füüsiliste erinevustega, nõnda samuti ei tohi nõuda ega saagi nõuda, et kõikide inimeste kõlbelised ja sotsiaalsed arusaamised üksikküsimustes oleksid kõigil ühesugused. Võib öelda, et säärane nõudmine oleks tugevas vastuolus looduse ja kõlbluse algnõuetega. Aga samuti nagu inimestel on ometi üldised omadused, mis neid inimesteks teevad, nagu kõigil olendeil on oma liigi tunnused, nõnda ka inimeste kõlbelised arusaamised peavad põhijoontes omama siiski ühiseid jooni. See maksab ülekantuna riigi korralduse küsimustele ka riigi põhikorra algjoonte otsustamisel. Ka siin peab kogu rahval, igal elanikul, teatav ühtlane arusaamine, ühtlane meel ja tahe valitsema. Vastasel korral pole mõeldav põhiseaduse loomine, mis kõiki haaraks, mis kogu riigi elu tervikuks korraldaks, nagu pole mõeldav üldine maantee, kus kõik kõndida võiksid. Selles mõttes põhiseadus eeldab ka teatavat põhiteadvust, kodanikkonna ühist arusaamist riigi korraldamise algküsimustes. Vähe sellest, võib öelda, et sellest põhiteadmisesest, sellest ühisest arusaamisest, hoovubki riigi põhiseaduse ja põhikorra saabumine ise. Ühtlasi põhiseadus ise, riigi põhikord, on ainult sedavõrd tugev, kuivõrd ta kandub just sellest kodanikkude põhiteadvusest. Sellest lähtekohast vaadatuna, mulle paistab ja vähemalt teatava määrani seletub ka senine põhiseadusliku korra kujundamise ebaõnnelik käik. Vististi ajalooline minevik ei ole meile tarviliisel määral andnud kogemusi riigi üld- ja põhikorra arhitektooniliseks kujundamiseks. Teiseks aga veel tõsisem on see asjaolu, et meil ei ole kujunenud küllaldaselt määral ühist arusaamist, ühist meelt ja ühist tahet meie riigi korra põhilisemate küsimuste valgustamisel ja otsustamisel.

Senine riiklik elukäik on andnud meile kogemusi riigi ehituse arhitektooniliseks loominguks, meie kõikide heast tahtest aga oleneb see, kas meil leidub küllaldaselt määral leplikku meelt põhikorra teiseks eelduseks, leplikku meelt selleks, et meie individualistlikke erinevusi küll säilitades siiski ühine arusaamine, ühine meel ja ühine tahe riigi põhikorra küsimustes ilmneks. Selle minimaalse üksmeele saavutamine ongi Eesti rahva ja riigi praeguse aja kõige suurem ja tõsisem vajadus. Ilma selle minimaalse üksmeeleta on raske kujutada ka riigi säärase põhiseaduse loomist, mis meid, olgugi mitte täielikult, aga minimaalsel määral rahuldaks, nagu see on toimunud riigielu üksiklaladel.

Siin aga nüüd võib kerkida küsimus, kas on meil üldse teatavat üksmeelt vaja. Kas ei ole ometi mugavam ja õilsam igal ühel jääda oma eriarvamuste juurde minimaalset ühismeelt ja ühist arusaamist saavutamata.

Kui meie riik oleks kusagil absoluutses üksinduses, teistest riikidest eemalseisev, siis ei oleks tõesti tähtis, kuidas meie suhtume üksteisesse ja meie riigi korraldusse kui tervikusse. Ent kahjuks meie ei ela üksilduses, meie elame teiste rahvaste seas ja seejuures iseloomustavas ajastus.

Maailmasõja lõppemisel, rahvad, olles sõjast tüdinenud, ihaldasid rahu. Paistis, et just nagu rahu aeg ka saabub, kui mitte tuhandeaastane rahu riik, siis vähemalt kauaaegne rahu. Nüüd aga meie juba elame ajal, kus rahuigatsused on haihtunud ja sõda igal pool ülistatakse ja valmistatakse sõjaks. Maailmasõja lõpul oli pääsenud mõõduandvaks arvamus, mille järgi jõud ei või olla rahvaste vahelises elus mõõduandvaks teguriks, vaid õiglus ja kohus peab rahvastevahelisi vahekordi korraldama.

Rahvaste orjus, arvati sel ajal, peab kaduma ja rahvaste vabadus ja enesemääramise õigus pidi igale rahvale andma oma koha päikese all. Kõige selle teostamise eelduseks ja järeluseks pidi olema relvastuse võimalik vähendamine ehk rahvaste demilitariseerimine. Ent nüüd meie näeme midagi sootu vastupidist. Üks riik alles hiljuti päise päeva ajal tungis kallale teisele riigile ja hävitas selle. Jõud võitis õiguse. Rahvaste enesemääramise õiguse asemel leidis aset rahvaste väevõimuga alistamine. Relvastuse vähendamise asemel näeme igal pool haruldast ja kiiret, äärmises võistluses tõusvat relvastumist. Kõige selle juures paistab silma veel eriline riikide rühmitumine põhivaadete järgi, riigi ja rahvaste elu algküsimuste lahendamise alal. Need rühmitused kujunevad ja relvastavad endid, ühtlasi kasutades ära oma mõtete levimiseks senitundmatuid tehnilisi propagandavahendeid — raadiot ja muud.

Rahvad, kes pole seemiselt küllaldaselt kokku liitunud, osutuvad sel puhul paratamatult võõrriikide ja rahvaste tallermaaks. Meie oleme praegu pealtnägijad, kuidas ühe vana ja kultuurriigi pinnal, kus rahvas ise oma riigi põhiküsimustes erinevatele arusaamistele sattunud, lõomab kodusõda ning võõraste jõudude kokkupõrge selle rahva kodupinnal.

Niisugustes oludes, mis jääb siis meil teha?

Meie maa-ala ei ole kõige vähem aga endastmõistetavalt ei ole tema suuremate seast. Meie rahvas omalt arvult ei ole kõige vähem, aga ta on siiski vähemate seas. Meie ei ole majanduslikkudelt võimetelt kõige vaesem, aga meie

oleme siiski vaesemate seas. Ja millega saame siis meie, meid ümbritsevas olustikus, säilitada oma maa-ala—suurusega, oma rahva arvuga, oma majandusliku rikkusega igatahes mitte. Meie saame oma kohta vabade rahvaste seas, oma riiklikku rippumatust ja vabadust säilitada ainult sel teel, ainult siis, kui me oleme seesmiselt kokku liitunud. Mina olen siin samas saalis selles suhtes toonud ühe näite ja toon selle praegu. Kui siit saaki laest langeks alla 2 puuda udusulgi, siis ei häiriks see kedagi meist siin saalis olijaist. Kui aga samast langeks alla 2-puudane terasetükk, siis on see hädaohtlik igale ühele, keda see alla langedes tabaks. Nõnda on ka rahvaste ja riikidega, iseäranis väikeriikide ja rahvastega. Kui väike rahvas on seesmiselt lõhestatud, siis on ta nagu udusulgede hunnik, mida igäüks võib väljastpoolt laiali puhuda. On see sama rahvas seesmiselt liitunud ja tugevalt liitunud, siis olgu ta hulgalta küll väike, on ta jõult siiski kardetav nagu teraspomm ka suurtele vastastele ja ta lõhkumine nõuab haruldasi jõupingutusi. Sel viisil meie jõuame otsusele: meie peame jõudma sellele teadmisele, et teatav ühine tunne, ühine teadvus, ühine arusaamine sellest, mis meie riigikorra ehituses on üldine ja põhiline, on praegu ja edaspidi Eesti rahvale, tema riiklikule rippumatusele ja vabadusele olulise ja otsustava tähtsusega.

Algul oli tähendatud, et igal ajal on omad ülesanded üksiku inimese kui ka rahvaste elus. Nüüd on meile selgunud, mis on praegusel ajal Eesti rahva kõige tähtsam ülesanne. Ta peab leidma ja peab püüdma leida nii palju ühist arusaamist, ühist meelt ja ühist tahet, et sellel alusel võiks kerkida vähemalt minimaalselt rahuldaval kujul meie riigi ehituse põhikuju.

Keha ei seisa üleval, kui temal puudub kondikava ja ta ei teotse, kui temal puudub tuksuv süda, mis viib elustavat verd ka tema vähematesse üksikosadesse. Riigi kehas on teda kandvaks kondikavaks tema põhiseadus ja riigikeha tuksuvaks südameks elanikkonna minimaalne ühismeel, mis selle riigi keha tugevana ja elavana alal hoiab. Kui meie seda teeme, mis praegusel ajal hädavajalik lahendada, siis ei talita meie esmakordselt nõnda, vaid talitame ka samuti nagu põlved, kes enne meid olnud. Kui osutus võimalikuks talusid osta, siis meie esivanemad tegid seda õigel ajal. Kui osutus võimalikuks oma lapsi kooli saata, neile haridust anda, siis meie vanemad ja esivanemad õigel ajal tegid seda. Kui osutus võimalikuks endid ühiskondlikult organiseerida, siis möödunud aegadel õigel ajal tehti seda. Sel viisil kujundati eeldused meie riigi tekkimiseks. Kui osutus võimalikuks meie riiki uuesti ellu kutsuda, siis õigel

ajal tehti seda. Kui sai vajalikuks oma riiklikku olemist jõuga kaitsta, siis peeti sõda õigel ajal. Ja kui avanes võimalus rahu teha, siis ka rahu tehti õigel ajal.

Eelpool on selgitatud, et õige aeg ja hiljem aeg on praegu ka teha seda, et meie riigi üld-ehtus oleks rahuldav ja selleks vajalik ühismeel oleks saavutatud. Teie noored ja vanad, kes siin viibite, viige see teade, levitage seda teadet, ka neile, kes siin pragu ei viibi; see on praeguse aja nõue.

Akadeemiline pere ja riigikaitse

1. aprillist s. a. pannakse senise kaitseväeteenistuse seaduse asemel maksma sõjaväeteenistuse seadus. See seadus puudutab akadeemilist peret kolmest seisukohast: 1) Teenistuse kestus on pikendatud ohvitseridele ja kõrgema haridusega muudele reservväelastele 5 aasta võrra, s. o. kuni 60. eluaastani; 2) on täiendatud Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikainstituudi seadusi, pannes meessoost üliõpilastele riigikaitse õpetuse korraldamise kohused ülikoolile ja Tehnikainstituudile.

3) Kutsealuste teenistusse vastuvõtmisel on ette nähtud vastuvõtmise edasilükkamise võimalus üliõpilastele, kes õpivad kõrgemates tehnilistes õppeasutustes, või kes õpivad ülikoolides keemiat, arsti-, loomaarstiteadust, rohuteadust või tehnilisi teadusi kuni 27. eluaastani.

Mis puutub kõrgema haridusega reservväelaste ja ohvitseride reserv-teenistusaja pikendamist viie aasta võrra, siis on sellega kaitsevähelisel arvestatud kodanikkude võimeid ajani, mil kodanik on üldse võimeline täitma teenistustlike ülesandeid. Kui siin on arvestatud riigiteenistussliku eluea ülemäära, siis riigikaitse seisukohalt päris õieti: on kodanik võimeline mujal tema peale pandud ülesandeid täitma, siis tuleks see võime ära kasutada ka sõjaväe seisukohalt.

Oma väikeste majanduslikkude võimaluste juures ei ole ükskõik, kas hädaohu puhul saame arvestada viie-aasta mehi, kes kuuluvad ohvitseriaukraadi, või peame ka tagala ning teistele kohtadele andma neid mehi, keda vajab sõjavägi eesliinil. Samasugune mõõdupuu maksab ka kõrgema haridusega kodanikkude kohta. Siin on mõeldud neid akadeemilisi kodanikke, kellel on eriharidus, näiteks keemikud, insenerid, arstid j. t. Kord ei maksa nende kohta, kelle haridus ei ole sõjaväeteenistuse seisukohalt spetsiaalharidusena ära kasutatav.

Kui meie seda mitte ei tee, siis kardan, et jätame midagi tegemata, mis tegemata ei pea jääma. Ja kui mina olen käesoleva seletuse püüdnud õigel ajal anda, siis arvan enda ülesande selles suhtes väheselgi määral täidetud olevat. Kõike seda ei tee meie aga millekski muuks kui selleks, et meie rahva olevik ja tulevik, meie riikliku olemise olevik ja tulevik, oleks tugevam ja kindlam. Meie teenime seega oma rahvast ja ta riiki.

Mis puutub riigikaitse õpetuse sissetoomisesse ülikooli ja tehnikainstituuti, siis saavutatakse sellega kord olukord, millest kõneldi üle kümne aasta tagasi. Praegu on riigikaitse õpetuse korraldamise küsimus asjaomastes asutistes arutusel. Selleks valmib erimäärus, mille heaks kiidab kaitseväge ülemjuhataja ja see pannakse maksma riigivanema poolt sõjaväeteenistuse seaduse põhjal. Kuna määrusel ei ole lõplikku kuju, ei ole võimalik seda avalikult refereerida, kuid antav määrus põhjendab printsiibil, et sõjaväe seisukohast ära kasutada iga kodaniku võimeid ja et iga kõrgema haridusega kodanik saaks ka riigikaitse seisukohalt oma eriharidusele vastavalt anda maksimumi.

Mis puutub soodustusse vastuvõtmise aja edasilükkamise, siis on see kooskõlas sellega, kuidas tahetakse üliõpilasi rakendada riigikaitse õppuste kavas. Sellega tahetakse ära hoida seda, et gümnaasiumide lõpetajad, kes senise korra järgi püüdsid enne ülikooli astumist läbi teha ajateenistust kaitseväes, astusid kohe kaitseväge ja sealt vastava noortekursuse järele aspirantide kursustele. Kuigi kõik lõpetajad aspirantide kursustele ei läinud, siiski osa nendest lõpetas selle ja alles reserv-lipniku kraadis olles astuti ülikooli.

Kui aga ülikoolis eelpool loetletud teaduskondades õppimist jätkatakse, siis on päris arusaadav, et noored on osa ajast aspirantide kursustel maha lasknud joosta ja selleasemel, et kõik tähelepanu näiteks juhtida keemiaüliõpilasena keemiaohvitseri teenistuskäigule, on õppinud jalgväeohvitseriks. Et niisugust ajakulu vältida, ongi ette nähtud soodustus. Astudes ühte nendest teaduskondadest, on noorel võimalus ajapikendust saada ja hakata täiendama end riigikaitse küsimustes vastava eriala kohaselt. Ülemäärad aastates on arvatavasti selleks ette nähtud, et ära hoida ülikooli kaudu kaitseväeteenistusest kõrvalehoimist. Sest ülemää-

rade puudumisel ei saaks „igavene üliõpilane“ kuidagi riigikaitseks kasulik olla, vaid ta oleks halvemas seisukorras kui ajateenija kesk-kooli lõpetaja.

Ühtlasi viipab see korraldus sellele, et noorteaega on arvestatud. See kujuneb suureks soodustuseks, mida senises seaduses ei olnud.

Nagu varem nimetatud, on riigikaitse õpetuse sissetoomine kõrgematesse koolidesse olnud kõnes palju aastaid. Sellest on kõneldud üliõpilaste ja ülikooli ringkondades, sellest on eriti huvitatud olnud kaitseväge-ringkonnad, kuid ühel või teisel põhjusel on otsustamine ikka aasta-aastasse edasi nihkunud.

Kesk-koolidesse ja gümnaasiumidesse viidi riigikaitse õppus. Seda algul eeldusega, et gümnaasiumi õpilastele võimalust anda kaitseväeteenistust lühema ajaga läbi viia. Kui kaitseväeteenistus üldse lühendati ja selle peale kindlaks jääd, mis näib ka edasi kestvat uue sõjaväeteenistuse seaduses. Meie kõrge haridusliku taseme juures on riigikaitseteenistuse lühendamise võimalik olnud. Kaitseväge juhid on seda palju kaalunud. Seepärast on oluline, et noor kodanik juba koolis läbi teeks minimaalse programmi, millele kaitseväeteenistuse aeg ehitab juba kiireloomulise õppuse. Ei ole kuulda olnud, et gümnaasiumi poisid, kes riigikaitse õppustest osa võtavad, oleksid õppuse ise-loomu üle nurisenud, või see raskeks oleks kujunenud. Enamik vanemaid poisse võtab suure innuga osa veel kaitseväe tööst, mis omakord aega nõuab. Ka õpetajad ei nurise, sest alguskartusest on üle saadud. Ainult mõningaid korrektiive nõuab selle töö ühtlustamine ja nagu kuulda, tahetakse sellel alal ühtlasemat tööprogrammi järjekindlamalt läbi viia. Ühtlase väljaõppe seisukohalt on see tarvilik.

Kui nüüd sama teed tahetakse käia ka ülikoolides, siis on võimalik kasutada gümnaasiumide senist töökogemust. Kuigi ülikooli riigikaitse töö hoopis uuel alusel rajaneb, on nende kahe vahel programmilistes osades teatud kokkupuutepunkte.

Riigikaitse õppuse korraldamise vastu ülikoolides ei ole akadeemilises peres midagi öelda. Seepärast, et üliõpilased on omas enamikus praegu end vabatahtlikult andnud kaitseväe teenistusse. Organiseeritud üliõpilased võtavad osa organisatsioonide kaupa, kuna osa organiseerimatuid on end rakendanud teistesse kaitseväe organisatsioonidesse.

Järeldus — akadeemiline perse on end vabatahtlikult rakendanud riigikaitse teenistusse. Kui seda tehakse kaitseväe näol, siis on loomulik, et riigikaitse õppus leiab samasugust vastuvõttu. Seda enam, et selle õppuse kaudu saadakse akadeemiline noorus rakendada süste-

maatilisele väljaõppele. Akadeemilistes ringides ongi juba aastaid kõneldud sellest, et kaitseväe teenistus on omaette kodaniku kohustuse täitmine, kuid akadeemiline kodanik oleks võimaline rohkem andma, kui temalt seda nõutakse ehk vähemalt võimalus antakse. Kuivõrd akadeemilises peres huvi tuntakse riigikaitsest väljaõppest, näeme ka sellest, et näiteks Tartus kaitseväe teenistuses seisvad akadeemilised ohvitserid endid järjest edasi on arendanud ja vastavate eksamitega auastmetes edasi jõudnud.

Ka ülikoolil ei ole põhimõtteliselt selle vastu midagi. Kui küsimus omal ajal üles tõsteti, siis ei kõneldud ülikool sellele põhimõtteliselt vastu, vaid jutt oli ainult läbiviimisest. Nimelt kavatseti omal ajal õppusi nii läbi viia, et õppustest osavõtjad üliõpilased, kes oleksid saanud reservohvitseri kraadi, oleksid pidanud kolmel aastal igal suvel teatud arv nädalaid, isegi kuid laagriõppustel viibima. Tol ajal õppis aga ülikoolis palju neid vanemaid inimesi, kelle koolitööd oli takistanud sõda ja selle tagajärjel tuli nendel õppida leivateenistuses olles. Pärast võimatu oleks olnud kolmel aastal järjest kuu või poolteist laagris olla, sest ametiskäijal on kõige suuremaks ootuseks suvine 2-nädalane või ühekuune puhkus. Ta oleks pidanud mitu aastat järgimööda oma puhkuse ohverdama, mis füüsiliselt täitsa võimatu oleks olnud. Edasi — puhkeaja veetmisest laagriõppustel ei oleks jätkunud, oleks tulnud veel teenistusest aega võtta. Meil ei ole niisuguseid ametiasutisi, ega eraettevõtteid, kes seda oma ametnikkudel lubada saaks. Sellest kaalutlusest välja minnes ei arenenud algatus enam, vaid jäi seisma tänaseni.

Hulk aastaid on vajunud ajamerre ja sajad üliõpilased on lõpetanud ülikooli, ning ellu astunud oma elukutsete alal. Sellega on sõjaväe seisukohast palju kaotatud. Hulk juriste, majandusteadlasi j. t. on nüüd ellu astunud kas rivi-ohvitseridena, kes seda olid enne ülikooli astumist, või reamehena. Mobilisatsiooni korral on tema plussiks ainult haridus, mida ta reamehena saab kasutada kõige algelisemalt ehk, nagu tegelik elu näitab, mitte millegagi. Ometi on suur patt ülikooli haridusega inimest mitte rakkesse panna seal, kus ta haridust saaks mitmekordselt ära kasutada. Akadeemilise haridusega kodanik on kaugel sellest, et hariduse kaudu otsida hädaohu korral mõnda soodustust. Mitte seda, vaid seda, et kõrgema haridusega inimene peaks saama ka eesliinil ära kasutada oma haridust. Reamehena, nagu tähendatud, ei ole see võimalik. Järelikult peaks riigikaitse õppus ülikoolis võimaldama igale üliõpilasele seda, et ta oma elukutsele vastavalt saaks sõjalist õppust ja ülikoolist välja tulles oleks teatud sõjaväelise haridusega.

Seda on ära kasutanud kõik rahvad, eriti aga praktilised ameeriklased, kus iga kõrgema kooli lõpetanu tuleb ellu kaitseväe ohvitserina, kuigi reservis. Mobilisatsiooni puhul on nendel juba erilised ülesanded täita ja rivis, kui ka teistel aladel koht olemas.

Ameerikas öeldakse: ülikooli haridus annab keskmisele lõpetajale sellise aluse, et ta ühe veerandi kaitseväe õppuse osa tundmaõppimisel on sõjakorral täisverd ohvitser. Ja neid produtseeritakse. Riigil, peale vastava auastme andmise nende vastu majanduslikke kohustusi ei ole ja üliõpilane õppides oma raha eest ja kulutades ülikoolis aega, saab nagu muuseas selle kätte, millele teisel (sõjakoolides) riik peale peab maksma.

Kui ülikoolilt praeguse kavatsetava korralduse asjus nõu on küsitud, siis on ka nüüd põhimõtteliselt pooldavaft vastatud, kuid kaheldud praktilise läbiviimise juures, sest ülikoolil ehk tekib raskusi õppetöö korraldamise selles osas, mis puudutab kaitseväe õppusi. Eriti on nimetatud eksmatrikuleeritud üliõpilaste tööd, kaitseväest vabastatute rakendamist ja reservohvitseride ning ohvitseride osa.

Need on ju näilised takistused, kuid praktiliselt saab asjast üle, kui käsitatakse igat üliõpilast individuaalselt. Mis puutub eksmatrikuleeritud üliõpilaste töösse riigikaitseväljaõppe alal, siis on nendel võimalus käia kahte teed: 1. iga üliõpilane peab ikkagi fakulteedi eksamid õiendama ja selleks kulub temal teatud arv aastaid. Loomulikult saab ta ka riigikaitseväljaõppustest siis osa võtta, kui ta uuesti õpinguid jätkab, sest ka riigikaitseväljaõppused on ju semestrite viisi korraldatavad. Pealegi, kui siin läbi viiakse Ameerika süsteem, kus sõjaline õppus on lõpetamisel obligatoorne.

Mis puutub nendesse, kes sõjaväe kohustustest vabastatud, siis tuleb siin vahet teha nende vahel, kes eriharidust omandavad, mida kaitseväes kasutada saab ja nende vahel, kes võiksid ainult riviliselt kasulikud olla. Esimesed peaksid paratamatult kuuluma kõrgema haridusega spetsialistide reservi, keda hädaohu puhul kasutatakse. Teised oleksid vabad.

Hoopis raskem on vahet sõjalise õppuse korraldamise sisuline osa selles mõttes, et siin tuleb vahet hakata tegema ohvitseride ja üliõpilaste vahel, kellel ohvitseri astet ei ole. Kuid siin on korraldajaks riigikaitseväljaõppe programmi ning korraldus, mis sisekorras ette nähtud.

Praegu lõpetavad paljud gümnaasiumist tulnud noormehed aspirantide kooli ja astuvad ülikooli reserv-ohvitserina. Nad on peamiselt riviohvitserid. Ühed nendest lähevad näiteks õigusteadust, teised keemiat õppima. Need, kes õigusteadust õpivad, teevad riigikaitseväljaõppe

puse ülikoolis vahet läbi erikursuse osas, või neid võib ka vabastada, kui ülikooli õppus nendele ei suuda anda midagi rohkem, või kui nad selle kaudu auastmes edasi ei jõua. Küll oleks loomulik, et reserv-lipnikuna ülikooli tulija saaks niipalju riigikaitseväljaõppustest ülikoolis, et ta sealt lahkuks al.-leitnandina, sest juba ülikooli haridus ise peaks mõne punkti sellele noorele ohvitserile juurde andma. Ehk kui taseme seisukohast ei ole võimalik niipalju tähelepanu väljaõppele (nii teoreetilisele, kui praktilisele) pühendada, siis jääksid need riigikaitseväljaõppuselt kõrvale ja täidaksid neid õppusi, mis nende kaitseväe kordusõppustega peale panakse (Ameerika süsteem).

Need reserv-lipnikud aga, kes õpivad ülikoolis niisuguseid eriaineid, mida sõjavägi kasutada saab kui spetsialisti kaudu edasiantavat ja rakendatavat eriharidust, satuvad nüüd õppeprogrammiliselt olukorda, kus nad ohvitserikoolis õpitud alasi enam kordama ei pea, vaid lähevad edasi oma erialadel, ja neid arvestatakse kui vastavaid spetsialiste. Sellega ei pruugi ka nendel enam korrata seda õppeprogrammi, mis neid kui ohvitseri tüüdata võiks. Seda enam saavad nad täiendada endid oma erialadel.

Nende töö, kes üliõpilasena ei ole reserv-ohvitserid, vaid reamehed, on raskem ja mitmekesisem, sest seal on nendel, kes spetsialistide õpivad, tarvis veel teatud ohvitseri kasvatuslikud nõuded. Nendega ühesuguse töökoormise jagavad need üliõpilased-mitteohvitserid, kes õpivad aineid, mida hädaohu korral kui spetsialistide teadust ei saa kasutada, nagu: õigusteadus, usuteadus, keeleteadus j. t. Nende riigikaitseväljaõppus tohiks olla selline, et nad ülikooli lõpetades tuleksid sealt välja reservohvitseridena, olgu siis millise nime all tahes.

Igal juhul nende kaitseväljaõppuse auastet peab hindama, sest vastasel korral ei tule õppetööst midagi välja ja neid ei saa ka hädaohu puhul kui kõrgema haridusega ja sõjalises väljaõppes rohkem arenenuid kuidagi kasutada. Ometi on nende kasutamine meil hädatarvilik, sest ohvitserikond peab olema rohkearvuline ja kvalifitseeritud ka hariduslikult.

Kui riigikaitseväljaõppuse läbiviimise järele kujutleda pilti, mis saadakse ülikooli kaudu, siis tohiks see juba ette rõõmustav olla, sest igale on vist selge, et noor inimene, kellel keskkooli lõpetamise järele on näiteks jalgväe reservohvitseri kraad ja kui ta sellele juurde saab veel riigikaitseväljaõppuse programmiga näiteks arstiteaduse, kui arstiteaduse üliõpilane ja lõpetaja, siis on see ometi mitu korda suurem kasu riigikaitse seisukohalt kui jalgväe reserv-lipnik.

Ka majandusteadlaste kasutamisele mõeldakse. Praegu ei ole nende suhtes midagi ette

Ajakirjanduse sõnavõtudest üliõpilaskonna suhtes

Üliõpilaskonna reformi kavade selgumine ja nende sõelumine on osale ajakirjandusele alust andnud uueks ja tihti mitte küllalt asjalikuks sõnavõtulaineks üliõpilaskonna või tema üksikute osade ümber. Üliõpilaskonna küsimused ja päevamured ei ole mingid päevalgust kartvad asjad, millede selgitamist ning igakülgset kaalumist ajakirjanduse veergudel keegi võiks pahaks panna, kui vaid käsitlused on asjalikud ja mitte ei kujune labaseks kallaletikumiseks üksikutele üliõpilasosadele.

Kahjuks aga tõuseb praegu, samuti kui 1935 aasta detsembris peaministri asetäitja K. Eenpalu Viljandi kõne järele, osas ajakirjanduses lausa sihilikke tõelude mittevastavaid ja koguni äsitaavaid sõnavõtte.

Käesoleval ajal liiguvad „vaimud“ korporatsioonide ümber. Avaldatakse näiteks arvamusi, nagu oleks vahetult nendes ringides väljatöötatud haridusministeeriumilt antud ümberkorralduste kavad. Sel alusel hoovab kirjutistest umbusku ja kahtlustusi.

Mõnesugustel asjaoludel seesugustest avaldustest võib veel kuidagi aru saada, kuigi ei ole mõeldav, et mingid üliõpilasringkonnad oleksid mingilegi ministeeriumile kavade valmistajaks.

Need kahtlustused ei ole millegagi veel solvavad.

Kuid raevuhoos kaotatakse igasugune kontroll ja hakatakse, nagu näha, otsima mudapildumise võimalusi sündmuste ja ajakäigu nähtustest, millel ei ole üliõpilaskonna ümberkorraldamiseks vähematki tegemist.

Teisal on toodud (vaata „Mujalt veergudelt“) „Vaba Maa“ 12. veebruari „Oldermanni“ kirjutisest iseloomulik osa. See kirjutis on iseloomustav selle kohta, missuguste abinõudega sõandatakse lehe veergudel endastki lõhenenud üliõpilaskonna kahetsusväärsetes haavades otse sadistlikult songida. Ja seda tehakse õilsa sildi all — nõuandeid üliõpilaskonna reformeerimiseks õiglastel alustel... Selle kirjutisega nimetatud leht jätab küll külma südamerahuga kõrvale kõik võimalused üliõpilaskonna küsimuste otsekoheseks ja asjalikuks käsitlemiseks ja haarab abinõusid, mis vaid äritavad, vihastavad ja aitavad lõhet ning üksteise hindamatust teatud üliõpilasringkondade vahel süvendada, mitte katta.

Peab küsima mispärast ja mis sihtidega mõnel pool ikka arvatakse, et üliõpilaskond või selle üksikud osad seesugusteks ühiskondlikkudeks korraldustesku kuhu vabalt, mõnuga ja vastustandmata võidakse pilduda ässitust, kahtlustusi ja muda. Puudub veel, et seesugusele käitumistele ja üksikute üliõpilasringide ning nende organisatsioonide mõnitamisele ei hakata tagantjärele andma väärtmeliku ja ausa teo tunnu-

seid. Tagasitõrjumist ei kõnesoleva lehe poolt ega ka mujal ei ole seni olnud.

Kuid läheme asja juurde ja küsime „Oldermanilt“ või kui viimane ei taha vastata, siis „Vaba Maa“ toimetuselt, missuguse üliõpilasorganisatsiooni majas asus mässumeeste staap ja teiseks missuguste üliõpilasringide mässukavatsuste kartusel alles mõni aeg tagasi pidid „demokraatiale ikka truuksjäänud üliõpilasringid“ mitu ööd püssid käes olema alarmiseisukorras.

Ei ole ka huvituseta, missugused ringid need teisi „ametlikul teel vastu seina suruvad“? Loodame et „Olderman“ asju saab nimetada ka nii, nagu nad on, ning mitte ainult ei tee liialduste ja oletuste alusel segaseid vastutusest põikuvaid mõistaandmisi.

Teatud kohtumõistmise päevadest teatakse, palju üliõpilasi mässukavatsejate ridades oli ja mitu neist olid organisatsiooni majas olevat enda korterit ja organisatsiooni usaldust kurjasti tarvitanud. Et aga terved teatud üliõpilasringid on olnud mässumeelsed ja et nüüd need samad oleksid teisi jälle „vastu seina surumas“, on jutt, millele kuni asjaliku selgituseni tuleb suhtuda kui valesse ja laimusse isegi terve üliõpilaskonna kohta. Missugused tegurid ka meie üliõpilaskonda ei ole killustanud, siis on need seni küll olnud niisugused, millised veel kunagi ei ole viinud üliõpilaskonda lojaalsuse järgi jaotamiseni. Meie üliõpilaskonna õnneks igatahes?

Seda teeb vaid „Vaba Maa“ kirjutis esmarkordselt terve Eesti vabariigi ajaloo kestel.

Meie ei hakka hüüdma siin siseministri sundmääruse nr. 19 paari paragrahvi järele, millised eeltoodud küsimuste kohta kõnelevad selget keelt, aga meie küsime otsekoheselt ja ootame ka otsekohest vastust. Üliõpilaskond ja ka laiemad ringid teavad, mis olnud on ja mida olnud, ei ole. Seepärast otsekohesest vastusest kõrvale põigelda ei maksa. Igal juhtumisel vastus saaks näidata, et liialduse ja kaalumatuslega ei tohi tulla ei üliõpilaskonna ega tema osade kallale.

Ei ole aga ka mõne teise lehe viimaseaja jooksvad sõnavõttud üliõpilaskonna ümberkorralduste suhtes ei tea kui asjalikud. Aga need vähemalt on talutavad. Ja neist võib aru saada sest küsimuse arengu jälgijateks on kohapeal toimetuste kaastöölised, kes ise on üliõpilased ja mitterünnatavate poolel.

Üliõpilaskonnasse suhtumises tohiks küll eriti nõuda ajakirjanduses äärmist asjalikkust ja objektiivsust, kui üldse ollakse huvitatud sellest, et erinevates ringkondades kunagi saabuks rahunemine, üksteise tõeline ja aus hindamine ning koostöö.

Veerevale kivile ei saa ju kasvada sammalt.

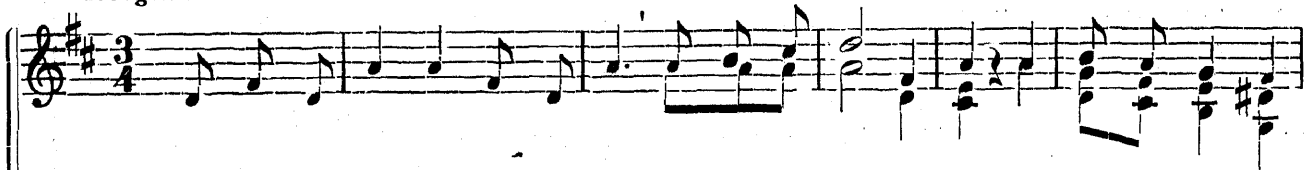
V. Pärtelpoeg.

Veel tõsta mõõka

E. Rimmelgas

Enn Võrk

Hoogsalt

1. Veel tõs - ta mõõ - ka si - nu eest ma ta - han, i - sa - maal! Kui tu - leb tund, et
2. Ma tean: see maa, mis toi - ðab mind, on ol - nud ve - rest märg. Kui tap - lus tõu - sis,
3. Ning tä - na veel kord van - nu - me, kõik au - salt ü - hes koos: Me e - ma - keel jääb

kaits - ta end ja jät - ta töö ning min - na, vend, siis seis - kem murd - ma - ta!
 la - hing kees ja me - he kõr - val lan - ges mees, jäi mei - le või - du - pärg.
 kõ - la - ma, jääb jääd - valt va - baks ko - du - maa ka i - gas tor - mi hoos!

(Järg 38. leheküljelt.)

võetud. Kuid ometi nõuab tuleviku sõda väga palju majandusteadlasi. Majandusteaduskonna lõpetaja vastava riigikaitse õppusega on see, keda meie sõjavägi saab kasutada väga intensiivselt.

Kõigele sellele lisaks tahaksin siinkohal puudutada veel üht osa meie haritlaskonna kasutamisest riigikaitse seisukohalt. Nimelt seda osa akadeemilisest perest, kes ligi paarikümne aasta kestel, mil elame iseseisvat elu, ei ole sõjaväe seisukohast kasutatud rohkem kui igat teist kodanikku. Ometi oleks tarvis nendelt rohkem nõuda ja nad oleksid seda ka valmis andma. Seni kui kavade ja kavatsustega on ametiasutusi koormatud ja kavad alles nüüd teostamist leivad, on mitusada akadeemilist kodanikku ülikooli lõpetanud. Nad raspeldavad omas igapäe-

vases elus, kuid riigikaitsele kannab neist vähe kohustusi, kui välja arvata osa nendest, kes ustavalt töötavad kaitseliidu organisatsioonides. Nende kasutamine, kes spetsiaalharidusega aladel, mida otseselt saab rakendada sõjateaduses, on kergem, kuid sajad juriste, majandusteadlasi, ajaloolasi j. t. ei kanna mingeid kohustusi.

Kas ei ole ka neid võimalik rakkesse panna nii, et nad vabast ajast saaksid osa aega ohverdada riigikaitsele õppusele. Siin tuleks nendele luua võimalus sellele tööle asuda. On tähtis, et õppus, mis tehakse ja iga lehekülg sõjateadust, mis eraisiku poolt läbi loetakse, on kivikene meie riigikaitsele. Tohiks arvata, et ka sellele osale mõeldakse, seda enam, et see mingisuguseid lisakulusid kaasa ei too, kui riigikaitsele õppusi korraldatakse ülikoolides.

-A. Peel.

Üliõpilaskond Kaitseliidu töös

Ülevaate saamiseks üliõpilaste osavõtust Kaitseliidust, pöördus toimetus kõigi vastavate üksuste juhtivate tegelaste poole, paludes neid kirjeldada üliõpilaskondade kujunemist ja tegevust Kaitseliidus 1. det. 1924 kuni tänapäevani. Üliõpilaste osavõtust vabadussõjaaegsest omakaitsest on „Üliõpilaslehes“ kirjutatud juba varem.

Üliõpilasseltside Malevkond Tartu malevas

Otsekohe, kui saabusid teated 1. detsembri 1924. a. sündmustest Tallinnas, kutsuti Tartus kokku Eesti Üliõpilaste Seltsi erakorraline koosolek, millest osa võtsid pea kõik Tartus viibivad liikmed. Tähtendatud koosolekul otsustati moodustada eriline sõjaväeline üksus, mis tarbekorral riigi julgeoleku kaitseks välja astuks. Päev või paar hiljem tuli kokku Tartu ja Tartumaa Kaitseliidu asutamise nõukogu, millest võtsid osa ka EÜS-i esindajad. Otsustati astuda Kaitseliitu ja moodustati seal iseseisev üksus, millest kujunes hiljem III ehk Üliõpilasseltside Malevkond. Esialgu koosnes tähtendatud üksus ainult EÜS-i liikmetest, kuid hiljem tulid kaasa ka teised üliõpilasseltsid. Viimased jäid küll järkjärgult eemale, peale EÜS „Raimla“, kes moodustas malevkonnas iseseisva üksuse. Lõpuks aga astusid malevkonda iseseisvate üksustena ka EÜS „Põhjala“ ja ÜS „Liivika“. Nii koosneb III malevkond käesoleval ajal viiest kompaniist, nendest kaks esimest moodustavad EÜS-i liikmed, kolmanda — „Raimla“ ja järgmised „Põhjala“ ning „Liivika“ liikmed. Malevkonna esimeseks ja ka kauaaegseks pealikuks oli reserv.-n.-leitnant T. Kanemägi, hiljem lipnikud E. Kruus ja Viirman. Käesoleval ajal on malevkonna pealikuks vll kapten E. Taul.

Pärast 1. detsembri sündmusi lasus malevkonnal rohkesti kohustusi, kuna esialgu teostati valvet raudteejaamas, raudteesildadel ja mujal. Selletõttu tuli tolkorral igal malevlasel 2—3 päeva tagant vahiteenistuses olla. Kohalikul kaitseringkonna ja kaitseliidu ülemalt saadi ligi sadakond püssi, mis malevlastele tarvidust mööda kätte anti. Relvade ladu ja pealike vahikond asus Viljandi t. 1, EÜS-i ruumides. Üldse oli esimestel aastatel sõjaväeline õppus malevkonnas intensiivne, kusjuures muretseti kaitsevääst vastavaid instruktoreid ja igal malevlasel tuli nädalas kuni 4 tundi õppustele pühendada.

Mida rohkem aega edasi, seda enam selgus,

et üliõpilastest koosnev malevkond omab paratamatult eriseisukorra teiste üldiste üksuste kõrval. Sest üliõpilased teatavasti on väga liikuv element. Tullakse Tartusse kokku üle riigi ja mõne aasta pärast siirdutakse tegelikku ellu — üks sinna, teine tänna. Ka õpingute kestusel ei viibi üliõpilased aasta ringi Tartus, vaid koonduvad siia peamiselt kuudeks, mil ülikoolis käib otsekohene õppetegevus. Selle tagajärjel on üliõpilastest koosnevas malevkonnas liikmete läbikäik ja koosseisu muutus igal aastal väga suur. Kui lehitseda vastavaid protokolle, selgub, et pea igal malevkonna juhatuse koosolekul tuleb kustutada seniseid ja vastu võtta uusi liikmeid kümnete kaupa. Teiseks kesken- dub kogu õppetegevus malevkonnas paratamatult vaid üksikutele kuudele aastas, mil malevkonna liikmed enam-vähem täiel arvul kohal viibivad.

Peale selle tuleb tähendada, et ka kvalifikatsioonilt omab III malevkond, kui koosnev üliõpilastest, mitmeti eriolukorda. Eriti käesoleval ajal on noored enne ülikooli astumist enamalt jaolt juba ära teeninud oma sundaja sõjaväes ja seega omavad sõjaväelisi algteadmisi kaitsemalevlase nõuete kohta küllaldaselt. Pealegi kuna suur osa nendest omab reservohvitseri kutse. Samuti saavad noormehed sõjaväelist õpetust juba koolipingil. Selletõttu osutuks ka ülearseks malevkonna sõjaväelise väljaõppe alal eriti rõhku panna vastavatele algteadmistele ja samuti puhtvälist distsipliini taotlevatele õppustele, kuna malevkonna liikmed, kes kõik kuuluvad üliõpilasorganisatsioonidesse, seal iseene- sest puutuvad kokku ka distsipliiniküsimustega. See ühest küljest hõlbustab malevkonna tegevust väljaõppe alal, kuid teisest küljest lühike ajavahemik, mil malevlased enam-vähem täielikult kohal viibivad, takistab suurel määral üldi- sema ilmega ettevõtete teostamist.

Seda eriolukorda on tulnud ka maleva juhtkonnal arvestada. Üliõpilasmalevkondadele on ülesanded õppetegevuses määratud selletõttu teatava määranu erinevalt teistest üksustest ja nõudmised üldiselt ehk piirduvad samuti vähe- maha. Kuid maleva osana tuleb ka Üliõpilas- seltside malevkonnal oma jagu täita esmajoones maleva üldettevõtete puhul. Nii on Üliõpilas- seltside malevkond alati rohkel arvul osa võtnud maleva poolt või tema toetusel korraldatud üld- distest korjandustest, on täitnud temale kuulu- nud ülesanded maleva pidustustel ja võtab osa üldesinemistest. Samuti korraldatakse vahel-

damisi teiste üksustega maleva klubiõhtuid, kus peamiselt tuleb hoolitseda ettekannete-osa eest, kuna koosviibimise osa lasub juba malevkonna juures töötava Naiskodukaitse III jaoskonna õlgadel.

Seesmisel tegevuses pannakse eriti rõhku malevlaste lasketaseme tõstmisele, missugusel alal kunagi pole kõrgseisu, vaid iga pingutus võib põhjustada jälle edu. Need püüded — võib öelda — pole jäänud ka tagajärgedeta. Siin on esmajoones tähtis muretseda malevlastele soodsamaid harjutusvõimalusi nii relvade soetamisega kui ka harjutuskohtade muretsemisega. Sest maleva üldine lasketiir Lembitu kasarmute taga asub kaugel ja pole seega igakord küllalt kättesaadav. Malevkonnal on juba olemas väikekaliibrilisi täpsuspüsse, kuid neid tahetakse muretseda veel lisaks, et võimalikult kõik allüksused oleksid nendega varustatud ja takistamatult võiksid omaette laskeharjutusi korraldada. Peale selle on 4-da suurtükiväe grupi ja Kuperjanovi üksikpataljoni ülemate lahel vastutulekul võimaldatud malevlastel kasutada nimetatud väeosade lasketiire. Samuti korraldatakse allüksuste poolt tubaseid laskeharjutusi väikekaliibrilistest püssidest lühendatud distantsilt ja vähendatud märkidesse. Üldse areneb malevkonna laskegevus eriti allüksustes laskeharjutuste ja omavahel korraldatud võistluste näol küllalt intensiivselt. Kavatsusel on muuseas ka laskevõistluste korraldamine naaber-üliõpilasmalevkonnaga.

Peale selle toimub õppetegevus muulgi alal, kusjuures korraldatakse allüksuste õppepäevi ja eriõppusi pealikele, kus käsitellakse relvade ja laskemoona hooldamist ja muid niisuguseid praktilisi kui ka teoreetilisi küsimusi. Muidugi korraldatakse samuti üldiseid kontrollkogumisi, võetakse osa karikavõistlustest ja maleva staabis valve korraldamisest, missugused kohustused juba maleva poolt ette on nähtud.

Kuna malevkonna liikmete hulgas leidub rohkelt arvul spordialadega tegelejaid, siis on samuti spordisündmustest osavõtt malevkonna liikmete poolt elav. Malevkonda kuuluvad sportlased tegutsevad kergejõustiku, talispordi ja muudel aladel, võttes osa sellekohastest neil aladel korraldatud võistlustest jne. Siin võiks nimetada ka ratsaõitu, mida malevkonna liikmetel on võimalik harrastada, kuna 4-da suurtükiväe grupi ülema poolt on antud luba selleks kasutada grupi hobuseid. Seda erakorralist võimalust pole siis malevlaste poolt jäetud ka kasutamata.

Lõpuks tuleks peatuda samuti seltskondlikul osal malevkonna tegevuses. Omavaheliste koos-

viibimiste ja pidude kaudu süvendatakse vastastikust läbisaamist ja luuakse lähedamaid sidemeid malevkonnale lähedalseisvate naiskodukaitse liikmetega. Sellejuures tuleb malevkonna ja naiskodukaitse liikmetel ettekandeliises osas rakendada malevkonna huvide teenistusse ka oma eraelus omandatud võimeid ja harastusi.

Koosviibimised ja peod aga peavad ühtlasi andma veel reaalsemaid tagajärgi, peavad aitama kõvendada ka malevkonna majanduslikke ressursse. Sest malevkonna ülalpidamiseks tuleb ise summasid leida. Peamise aluse moodustavad siin nende organisatsioonide toetused, millede liikmeskonda kuuluvad malevlased. Samuti toetab malevkonda rahaliselt naiskodukaitsejate pere oma loteriide ja teiste sissetulekuid võimaldavate ettevõtete kaudu. Peale selle täidavad oma osa malevkonna toetajad-liikmed ja teised, kes malevkonna tegevuse ja arenemise vastu huvi tunnevad.

Üliõpilasseltside malevkonda kuulub käesoleval ajal ümmarguselt kolm- ja poolsada meest, peale selle toetajaliikmed. Malevkonna juhatusse kuuluvad malevkonna pealik E. Taul, A. Erikson, A. Joonas, J. Liigand ja A. Lampsoo. Allüksuste juhtideks on pealikul A. Fink, E. Laurson, A. Simmo, A. Aruoja ja M. Kont. Eriülesandeid täidavad majanduspealik E. Peetsu, spordipealik A. Reisner, relvurpealik A. Zimmermann ja propagandapealik I. Rebane. Malevkonna arstiks on vil! dr. K. Kook ja juriskonsuldiiks vil! prokur. J. Looman.

Üliõpilasseltside malevkond tahab peamiselt kanda hoolt selle eest, et malevkond alati säiliks Tartu maleva ühe löögivõimsa üksusena, mis hädakordadel valmis oleks silmapilkselt kodumaa kaitseks välja astuma, esinedes selleks sõjaliselt küllalt oskuslikult ning seesmiselt distsiplineeritult sügavas veendes valmisoleku tarbes ja oma rahva õiguses vabadusele ning iseseisvusele. Et malevkond seda ka suudab, selles ei kahtle ükski tema liikmeist ja seda on juba kord tõendanud ka Üliõpilaskonna tekkimine hädaohu momendil.

I. R.

Korporatsioonide malevkond

Kaitseliidu Tartu 4. (korporatsioonide) malevkonna tekkimine on väga lähedases seoses nende sündmuste keeristega, kuhu Eesti riik sattus kommunistlike lööksalkade mässukatse puhul 1. detsembril 1924. a. Teatavasti mainitud olustik andiski põhjust ja tõuget korraldada Eestis oma riigi ja rahva kaitset väljaspool sõjaväge.

Veel samal mässupäeval anti Tartus relvad kätte kõigile Eesti Korporatsioonide Liitu kuuluvaile kaasvõitlejatele ja vilistlasile, et nad vajaduse korral teostaksid kodulinna sisemist kaitset. Sest oli ju ette näha, et Tartus viibivad sõjaväe osad oleks tarviduse korral osaliselt linnast lahkunud.

Relvade kätteandmist soodustas ka asjaolu, et Korporatsioonide Liit koosnes üliõpilasorganisatsioonidest, kus juba oma kindel kord ja distsipliin olemas. Seega võidi neist kiiresti formeerida sõjaväeüksusile vastavaid osi. Samuti oli üldiselt teada, et mainitud organisatsioonid koosnesid eranditult vaid riigiustavaist demokraatlikku riigikorda pooldavaist akadeemilistest kodanikest ning neis organisatsioonides ei ole paika iseseisvust eitaval kommunistlikul elemendil. Peale relvastumist pandi Korporatsioonide Liidu peale ka õine patrulliteenistus Tartu tänavail ja tähtsamate asutiste, nagu postkontori, elektriijaama, Eesti Panga, sildade ja teiste tähtsate kohtade valve.

Juba järgmisel päeval, s. o. 2. detsembril hakati täie innuga formeerima tegelikke sõjaväe korraldusele vastavaid üksusi, mis päev ongi 4. malevkonna sünnipäevaks. Formeerimistöö teostasid pealikud Johan K a s e, Harry S a e m e t s (Saebelman), Oskar L u h a j. t.

Loodud üksus koosnes Eesti Korporatsioonide Liitu kuuluvaist korporatsioonide tolaegsest liikmeskonnast ja kooliõpilaste kompaniist. Viimasesse kuulusid kohalike keskkoolide vanemate klasside õpilased. Hiljem kooliõpilaste kompanii eraldati malevkonna koosseisust ja nimetati iseseisvaks õppurmalevkonnaks, kuna tema liikmete arv paisus suureks.

Praegu kuulub 4. malevkonna koosseisu 7 kompaniid, s. o. kõik E. K. L-i kuuluvate korporatsioonide Vironia, Frat. Estica, Sakala, Ugala, Rotalia, Frat. Liviensise ja Revelia liikmed. Malevkonna koosseisus on tavaliselt 400 liikme ümber, mõnel aastal märksa suurenedes või vähenedes.

1925. aastal asutati malevkonna kõrvale 4. naiskodukaitse jaoskond, mille liikmeskond koosneb korporatsioonide Filiae Patriae ja Amicitia liikmeist. Naiskodukaitsejaoskond, mida praegu juhivad suure kindluse ja energiaga ksv! Ellen S a r a p, on olnud 4. malevkonnale suureks abiks ja toeks eriti majandusala korraldamisel ja sissetulekute hankimisel.

Mis 4. malevkonna tegevusse puutub, siis on see eriti hoogsaks muutunud alates 1. detsembrist 1934. a., mil malevkonna pealiku kohale asus ltn. Osvald P i r n, kes tegeva sõjaväelaseks on

suutnud malevkonna liikmeid rakendada tulemüsrikkale tööle.

Malevkonna sõjalisele väljaõppele on juba algusest peale pandud tähtsat rõhku. Loomulikult kergendab seda ka asjaolu, et üksuse koosseisu kuuluvate liikmete sõjaline ettevalmistus on tunduvalt muutunud, võrreldes üksuse algpäevadega, sest praegu on kuni 75 prots. liikmeid teeninud sõjaväes ja enamik aspirantide kursuste lõpetamisel omandanud reservohvitseri kutsed. Malevkonnas on korraldatud ohvitseri auastet omavaile liikmeile taktikalisi õppusi kaardil vastavate eeskirjade kohaselt, kusjuures on rõhku pandud asjaolule, et iga ohvitser omandaks vajalikke teadmisi eriti oma erialal.

Laskeasjandusele on 4. malevkond pühendanud erilist hoolt. Nii on korraldatud õppusi relvade materjalosa tundmaõppimiseks, samuti sooritatud tegelikke laskmisi. Iga-aastastest üleriiklikest karika laskevõistlustest on võetud osa kahe viimase aasta jooksul kuni 100-prots. koosseisus. Vastavalt sellele on ka tulemused olnud eriti rõõmustavad. Nii näiteks 1935. a. karikavõistlustel tuli 4. malevkond esimeseks üle riigi suurte malevkondade hulgas. Laskevõistlusi on peetud ka teiste malevkondadega ja oma vahel, milleks on annetatud väärtuslikke rändauhindu EKVL-i A l e C o q'i dir. hra Sillemi, auvil! O. Rütli ja vil! K. Jänese poolt. Õppusi relvade tundmaõppimiseks, samuti ka tegelikke laskeharjutusi on korraldatud edukalt ka naiskodukaitse jaoskonnas.

Oma sissetulekute hankimiseks on malevkond koos jaoskonnaga korraldanud peo-õhtuid, kus juba mitu aastat on esinenud oma näitetrupp vil! Ellen M ö l d e r i edukal juhtimisel. Samuti on ühiselt võetud osa täie innuga ka kõigist maleva üritusist.

See oleks lühike pilt malevkonna senisest käekäigust. Mis puutub tulevikku, siis töötab see olla veelgi vaheldusrikkam.

Nii toimub lähemal ajal 4. malevkonnale lipu annetamine naiskodukaitse jaoskonna poolt. Samuti on praegu väljatöötamisel päälük ltn. Pirni eestvõttel EKL-i kodukorra kaitseliidu osa, kus oleks nähtud ette EKL-i kuuluvate liikmete täpsad kohustused kaitseliidu suhtes, mis muudugi omasoodu ergutab malevkonna liikmeid veelgi intensiivsemale tegevusele. Samuti on käsil kaitseliidu ülema nõusolekul ja soovitusel malevkonna juurde suurtükiväe, RK ja tehniliste üksuste loomine, kus asjaosalistel võimalus avaneks ammutada teadmisi ja kogemusi vastavalt oma erialale.

H. P—pp.

Naiskodukaitse Tartu Ringkonna Naisüliõpilaste jaoskonna tegevusest

Naisüliõpilaste jaoskonna asutamise mõte tekkis Naiskodukaitse algpäevil, kui Kaitseliidu tookordsete juhtide poolt rõhutati ka naiste organiseerimise vajadust Kaitseliidu juurde. Peeti tarvilikuks Soome eeskujul meilgi moodustada Kaitseliitu abistav organisatsioon tema ülesannete täitmisel maksva põhiseadusliku riigikorra ja kodaniku julgeoleku kaitsmisel. Toonitati naiste abi vajadust toitlus- ja sanitaaralade korraldamisel, rahaliste toetuste hankimisel ja rahvuslike tunnete levitamisel. I ja II malevkondade juurde olidki mõni kuu varem moodustatud sellised organisatsioonid ja 18. mail 1925. a. asutati meesüliõpilaste malevkondade juurde Naisüliõpilaste ehk III jaoskond, tookordse nimega Naisüliõpilaste Kodukaitse Ühing. Kuna üliõpilaste töökorraldus Kaitseliidus tingib erinevusi juba sel põhjusel, et enamik liikmeist viib Tartus ainult ülikoolitöö kestel, siis organiseerusid üliõpilased eri üksustesse.

Naisüliõpilaste jaoskonda olid organiseerunud seltside, korporatsioonide ja kogude isikliikmed ning organiseerimatud. Liikmeskond oli organisatsiooni tüübi järele jagatud rühmadeks, viimane organisatsiooni järele rühmitusteks. Jaoskonna töö on algusest peale tegevus- ja tagajärjerikas. Tänu tookordsele seltskonna heatahtlikule toetusele, õnnestusid korraldatud peod ja andsid suuri sissetulekuid, mida noor jaoskond omale vara muretsemiseks tarvitas, suurema osa aga malevkondadele toetusena edasi andis. Nii nähtub protokollist, et esimese aasta kestel jaoskonnal sissetulekuid olnud mrk. 168816, millest meeskonna varustuse muretsemiseks kulutatud mrk. 92082. Malevkondade ainelise toetamise kõrval abistab jaoskond malevkondi toitlustamisel laagrites, laskevõistlustel ja annab liikmetele vastavat ettevalmistust. Töö viiakse läbi vastavate osakondade kaudu nagu toitlus, sanitaar, majandus jne. Hiljem kui Tartus moodustatakse Ringkond, võtab jaoskond esindaja kaudu Ringkonna Juhatuses tööd osa. Kaitseliidul kasutada olevate kitsaste ruumide tõttu, on jsk. sunnitud olnud toa asjaajamiseks hankima mujalt.

Liikmeskonda kuulus, nagu juba mainitud, kõik naisüliõpilaspere, vaatamata organisatsiooni tüübile. 1926. a. novembris lahkub korporatsioonide rühm, et moodustada uut IV jaoskonda IV korporatsioonide malevkonna juurde. Vaevast selguvad vahekorrad uue IV jsk.-ga,

kui osa liikmeid tahab lahkuda lüüa, et moodustada iseseisvat jaoskonda Staabi Kompanii juurde. Peakooolekul otsustatakse aga küsimus teisiti ja jäädakse töötama koos EÜS-si malevkonna ja Staabi kompaniiga endistel alustel, kuni viimane likvideerub, misajast töötatakse koos III Üliõpilasseltside malevkonnaga.

Liikmete arv, Naisüliõpilaste jaoskonnas, mis kahanenud 1934. a. 40-nele, kasvab samal aastal tunduvalt kuna Eesti Naisüliõpilaste Selts omal kooolekul otsuseks teeb terves koosseisus sisse astuda. Aasta hiljem teeb sama otsuse E. N. Ü. S. Ilmatar. Organiseerimatute hulgast pole aga pikemat aega juurdekasvu olnud ja nende arv ulatub umbes 10-nele. Praegu on jaoskonnas 200 liikme ümber, kes hõlpsama side pidamise ja korralduste täitmise otstarbel, jagatud 10 rühma. Kaitseliidu sanitar- ja toitlusalade korraldamiseks on ellu kutsutud osakonnad, kuhu liikmeid komplekteeritakse peale selle kui nad vastava ettevalmistuse kursuste kaudu saanud. Peale nende on jsk.-s veel spordiosakond, kes töötab koos Ringkonna spordiosakonna juhatajaga, andes liikmeid võistlusteks ja muudeks osakonna üritusteks; majandusosakond, kes hoolitseb aineliste tulude eest; propaganda osak. j. t. Malevkonnale iga aasta antav kindel toetus on 140 kr. Peale selle püüab jsk. hankida malevkonnale sissetulekuid pidude ja muude ettevõtete kaudu.

Kaastööd Ringkonnale annab jaoskond liikmete kaudu tarviduse järele, kuna juhatuses esitatud on ühe liikmega. Ringkonna korraldustel töötatakse kaasa ka invaliidide, vanade, laste ja puudustkannatavate toetamiseks.

Liikmete õhtuid, nagu nad teistes jaoskondades, korraldatud ei ole, kuna suurem hulk liikmeid kuulub üliõp. seltsidesse, mille tõttu nende järele ei ole vajadust. Küll aga peetakse uutele sisseastunuile ettekandeõhtuid, kus tutvustatakse neid Kaitseliidu ja Naiskodukaitse põhi- aluste ja sihtidega. — Olgugi, et korduvalt kõne all on olnud jaoskonnale erimääruste ja eritöö- kavade väljatöötamine, mis oma iseloomult kooskõlastatud oleksid üliõpilaste töötingimuste, jätkub tegevus praegu enam-vähem ühistel alustel teiste jaoskondadega. Jaoskonna tegevus nii praegu kui ka edaspidi on suurel määral Ringkonna töökavadest, keskkorralduse eeskirjadest ja koostööst malevkonnaga. Kuna liikmete koosseis kiiresti muutuv on, langeb jaoskonna sisemises elus pearõhk liikmete vastavale ettevalmistusele. Kaitseliidule uue maja valmimisega avaneb võimalus jsk.-le ruumide saamiseks kaitseliidus, mis omakorda liikmeid lähemale toob nende tööle ja ülesannetele ning kaasa aitab parema ettevalmistuse omandamiseks.

N. K. K. Tartu Ringkonna IV (korporatsioonide) jaoskond

Selle järele kui Tartu Maleva üliõpilasmalevkond on organisatsiooni tüüpide järele jagunenud kaheks, s. o. III malevkonnaks (üliõpilaseltsid) ja IV malevkonnaks (korporatsioonid) asutatakse viimase juurde 1926. a. sügisel IV jaoskond. Esialgu nimetatakse mainitud üksust Naiskodukaitse Ühinguks ja sinna kuuluvad in corpore kõik naiskorporatsioonid (Filiae Patriae, Indla, Amicitia ja Lembela). 1929. a. jaanuaris jääb korp! Indla jaoskonna tööst eemale, liitudes mõne aja pärast ühe vanema (II) jaoskonnaga. 1930. a. veebruaris teatab korp! Lembela lahkumisest ja sellest ajast kuni tänaseni moodustavad IV jaoskonna korp! Filiae Patriae ja korp! Amicitia tegev- ning noorliikmed ja nende Tartus elavad vilistlased ja üliõpilasvilistlased.

Vastavate konventide otsuste põhjal iga neile organiseerunud kaasvõitleja kuulub eo ipso ka IV jaoskonda, olles Kaitseliidu Peastaabi eeskirjade kohaselt kolm esimest kuud kandideerijate liikmete nimekirjas. Kuivõrd selline kohustuslik-mehaaniline jaoskonda kuulumine on õige ja otstarbekohane, on vaieldav küsimus. Nimelt paisub jaoskond sel moel liiga suureks ja igat üksikut liiget tegevusse rakendada osutub väga raskeks. Nii ilmneb, et töötava osa jaoskonnast moodustavad harilikult nooremad kaasvõitlejad, kuna vanemad on enam seotud akadeemilise töö ja organisatsioonide sisetgevusega. Jaoskonnas aga takistab selline vahelduv koosseis töösse põhjalikumalt süvenemist ja sisemist ühtlustumist.

Teiseltpoolt aga tehakse küllalt suur osa N. K. K. tööst juba organisatsioonides, (näiteks vastavad referaadid, loengud, kursused jne.), mida teised jaoskonnad korraldavad töökavas ettenähtud korra järele. On selge, et naiskodukaitse kui meie kaitseliidu abiorgani tööd peame hindama ka rahvusliku meelsuse kasvatamise seisukohalt ja nagu mainitud, jääb IV jaoskonnas see osa pea täielikult organisatsioonide hooleks. Üliõpilasorganisatsioonid on rakendatud ka paljudele seltskondlikele üritusile kaasaaitajaiks, (näiteks korjandused, kongressid jne.), mille tõttu jaoskonda kuuluvusega sageligi kohustatud kahekordistuvad.

Jaoskonna kui niisuguse peaulesandeks on IV malevkonna aine- ja moraalne toetamine, millega on tulnud vahelduvalt hästi toime juba üle aastakümne. Jaoskond, nagu teised samasugused, jaguneb sanitaar-, toitlus-, majandus- ja spordiosakonnaks. Need alarühmitused aitavad

jaoskonda tegevusalade järele spetsialiseerida. Siinkohal võiks märkida, et IV jaoskonna spordiosakond tõi üleriiklikelt spordivõistlusilt Tallinnast kaasa esimese auhinna, mis on jäänud senini ainukeseks sellelaadiliseks Eestis. Jaoskond on püüdnud jõudu mööda kaasa aidata Ringkonna tegevusele. Eriti tuleks mainida vill! Ella Sirg-Kuusvere energilist kaasabi Ringkonna algaastail põhimääruste ja kodukorra väljatöötamisel, (on pärast üle kuue aasta Ringkonna sekretäriks, esimese „Kaitse Kodu“ esinumbri väljaandmise mõtte algatajaid ja läbi viijaid jne.) Hiljemgi on IV jaoskonnast olnud Ringkonna juhatusliikmeid ning juhatuse asemikke ja on rohkearvuliselt osa võetud sanitaar-, toitlus- ja teisist kursusist. Jaoskond ise on rahahankimise otstarbel korraldanud hulga pidusid, loteriisid, klubiõhtuid jne. Omavahelist tutvunemist on soodustanud liikmetevahelised õhtud konventides ja jõuluõhtud koos IV malevkonnaga. Viimasega on püstitud sõbralikus koostöös, mis baseerub vastastikusel töö hindamisel. Ühisel nõul ja jõul on lahendatud rida tähtsaid tegevusesse puutuvaid küsimusi.

IV jaoskonna sihiks ja lootuseks on oma liikmetest õpetada ja kasvatada kodumaale tulevase naiskodukaitse juhte ja rahvuslikult mõtlemaid naisi, kelle kaudu naiskodukaitse üllas mõte juurduks meie kodudesse ja kel oleks taht olla kasulik oma rahvale.

Ellen S a r a p,
IV jaosk. esinaine.

Korp! Indla kaasvõitlejad on naiskodukaitse alal koondunud 2. jaoskonda, kus kujundavad eri rühma

Esimesed korp! Indla liikmed astusid Tartu naiskodukaitse 2. jaoskonda 14. detsembril 1929. aastal. Sellest ajast peale on korp! Indla liikmete arv jaoskonnas pidevalt tõusnud. Nende arv ulatus 1932. aastaks 32-le. 1933./34. tegevusaastal võeti aga juba vastu konvendi otsus, et kõik Tartus viibivad korp! Indla liikmed on kohustatud kuuluma ka naiskodukaitse liikmeskonda, kusjuures astuti in corpore 2. jaoskonda, milles moodustati teiste rühmade eeskujul Indla liikmeist iseseisev rühm. 1936./37. tegevusaastal on kop! Indla rühmas liikmeid 110.

Rühma töö kodukaitse jaoskonnas sünnib ühel alusel teiste sama jaoskonna rühmadega. Rühma liikmed kuuluvad igaüks eriosakonda, nagu toitlustajad, samariitlased, jne. Liikmed on kohustatud osa võtma üldisest kodukaitse tööst. Nii on korp! Indla rühma liik-

Mujalt veergudelt

Ikka üliõpilaskonna reformi ümber

Üliõpilaskonna reformi kavad on aja jooksul, mil nad kujundatud „ühaksa“ komisjonis arutusel ja sõelumisel olid, saanud ajakirjanduse veergudel elavama sõnavõtu osaliseks kui mõnigi muu suurema tähendusega seaduseelnõu või kava. Kogu aja on lehtede veergudel ilmunud teateid ja arvestusi üliõpilaskonna ümberkorraldusest nii jooksvas korras kui ka juhtkirjades.

„Spectator“ 10. veebr. „Päevalehes“, pealkirjatades oma tähelepanekut „Nopsa ehitusviisiga üliõpilaskonnas,“ märgib õigusega, et „Üliõpilaskonna reformi kava saab niisuguse sõelumise osaliseks, millist hulgal ajal pole saanud ükski seaduseelnõu ega muu projekt.“

Samas kirjutuses leitakse päris asjalikult, et

„Kui reform kord läbi viiakse ja selle juures enne osaltki arvesse võetakse neid seisukohti ja soove, mis eelnõu arvustamisel ja arutamisel avaldatud, siis peaks see aitama mõne sammu selle poole, et eelnõu nendele, kellele see määratud, ikka natuke vastuvõetavamaks muutub, kui oli selle esimene redaktsioon. Et seda aga kõigiti ja kõigile vastuvõetavaks suudetaks muuta,

see paistab seniste seisukohaavalduste järele olevat päris lootusetu. Põhimõttelised seisukohad on selles liialt kaugeleulatlikult lahku minevad.

On palju vaieldavaid punkte üliõpilaskonna reformi kavas, on aga samuti vaieldavaid punkte ka üliõpilaste esindajate seisukohavõttudes. Mõlemate seisukohtade ühtlustamiseks ja kokkuleppele jõudmiseks ei paista paljudes punktides olevat kuigi suuri väljavaateid. Mõnda osa võidakse niisama edukalt kaitsta kui arvustadagi. Ja keegi ei suuda meid veenda, et just tema arvamine see kõige õigem on.“

Veel märgib „Spectator“, et

„Õigem oleks muidugi olnud küsimus selgeks vaielda enne vana hoone lammutamist. Oleks pidanud ka vana hoone viimse vundamendikivini läbi vaatama ja selgusele jõudma, kas see nii põhjalikult pehastunud oligi, et täielikult mahakiskumisele oleks kuulunud. Vast oleks saanud läbi mõne uue pöranda või lae panemisega või ehk oleks kriis lahenenud hoonete mõne tiiva juureehitamisega. Kogemused tõendavad, et osava ümberehitamisega saavutatakse mõnikord vägagi fassaadikaid hooned.

Nüüd aga peab uue hoone pärast palju närve kulutama, projekti arhitektidega vaidlema, meistritega kauplema, eelarvegi pärast muret tundma.

Sest see „nopsa“ -ehitusviis pole veel kaugeltki tõendanud oma paremusi.“

Hulgal ajal ei ole meie ajakirjanduse veergudel kuulnud aga nõnda teravat artiklit meie üliõpilasküsimuste üle, kui seda lubab endale „Vaba Maa“ 12. veebruaril. „Oldermani“ nime all kirjutab seal juhtkirja kohal keegi tundmatuks jääda sooviv „Üliõpilaselu reform teelakemel. Demokraatlik sotsiaalkasvatuse või kildkondlik sõda?“ pealkirja all asju, millede eest ei tema ega ka lehe toimetuse vaevalt vastutust kanda saab. Seejuures lubab „Olderman“ endale veel ilmseid sihilikkusi, mis nähtavasti sihib vaenukülvamisele teatud üliõpilasingide vahel.

Tavalise taktikaga minnakse üle üliõpilaskonna meie haritlaskonna kallale.

Sõjakäiku algab Olderman, kirjutades:

„Vist on vähe neid riikliku vastutusega kodanikke, kes ei pooldaks meie üliõpilaskasvatuse ümberkorraldust suurema üksmeele ja sotsiaalsuse suunas, nagu see seisab uue kava põhimõtteis. Mujal igal pool kolikambri heidetud printsii bid ei sobi ka meile, kasvava haritlaskonna taimelavad ei tohi olla keskaegsed pummelusorganisatsioonid.“

meid olnud tööl massitoitlustamisel, on osa võetud samariitlaskursustest ja sanitaarosakonna tööst.

Ühiselt teiste jaoskonna liikmetega on korp! Indla rühma liikmed osa võtnud pidude korraldamistest, esinedes koorilauludega, deklamatsioonidega, tantsudega ja klaveriettekannetega. On kaasa aidatud einelaua korraldamisega ning üldistel alustel osa võetud loteriidest, nende eeltoodest, korjandustest ning pääsmete ja loteriitähete eelmüükidest. Spordiosakonnas on rühma liikmed esinenud mitmel alal võistlustel, nagu korona-, võrkpalli- ja suusatamisvõistlusel. On korraldatud rahvatantsugruppe korp! Indla liikme juhatusel, ja samuti on 2. malekonna ja

2. naiskodukaitse jaoskonna segakoori juhatajaks korp! Indla liige.

Rühm on korraldanud ka iseseisvaid huvi- ja referaatõhtuid.

Peale otsekohese kodukaitse töö on rühma liikmetel kodukaitse liikmetena tulnud osa võtta üldisest seltskonnatööst mitmesuguste korjanduste näol. Käidi kontrollimas vaeseid nende abistamisel ning oldi abiks laste toitlustamisel toitlustamispunktides.

Alates 1934./35. tegevusaastast on jaoskonna ühe juhatusliikme koht täidetud pidevalt korp! Indla liikmega.

Alise Kuperjanov,
II jak. esinaine.

Ja siis toob ta esile asju, mida veel keegi pole välja ütelda sõendanud ega ka vist põhjendatud leidnud olevat.

„Veel enam: mis enne oli ainult üksikute organisatsioonide vaheline asi, on pikkamisi saanud raskeks riiklikrahvuslikuks küsimuseks. On tõsiasi, et haritlastest lugupidamine rahva hulgas on tugevasti langenud ja nimelt ka paljude haritlaste eneste ebasotsiaalse käitumise tõttu. Ning teiselt poolt just üks osa haritlasi on olnud kõige ägedamaks rahva ülesäsitajaks tema hiljutises „liikumises“ vastu oma seniseid haritlas-esindajaid. Pole juhus, et ühe üliõpilasorganisatsiooni majas asus mässumeeste staap. Kui „liikumise“ võidulootused nurjusid, sündis selles väerindes üllatavalt kiire ümberorienteerumine, kuid nähtavasti ainult selleks, et saavutada samu tagajärgi teisel teel. Suuremat usaldust demokraatialle ikka truuks jäänud üliõpilasringides see vaevalt on aratanud. Ja nüüd kaebanud just need, et nad seisavad uskumatu tõsiasi ees: samad ringid, kelle mässu-kavatsuse kartusel nad alles mõni aeg tagasi pidid kaitseliidus mitu ööd püssid käes olema alarmseisukorras, (Meie sõrõndused. Toim.), on nüüd jälle end osanud teha nii „valitsustruudeks“, et kipuvad teisi ametlikul teel vastu seina suruma!“

Üliõpilaskonna reformi enda küsimustes leiab „Olderman“, et „õiged põhimõtted olevat seotud nii küsitava rakendusega, et nende mõju võib muutuda vastupidiseks lootustele.“ Sealjuures on tema arvates „nende põhimõtete lähtekohaks, et üliõpilasorganisatsioon ei tohi olla ainult „lõbus joomaklubi“ või „vastastikku soojade kohtade hankimise asutus“...

Üliõpilaste endi esinduse ümberkorraldamise jätab kirjutaja kõrvale ja asub siis kavatsetud vanematekogu kallale, leides:

„Jah, kui vanematekogu seisaks oma ülesande kõrgusel, jaksaks ta ehk tülitekitava tüübivahe seltside ja korporatsioonide vahel üldse kaotada, kõrvaldades näit. erinevad välistmargid ning mõnevõrra ühtlustades ka kummagi tüübi siseelu (näit. ühedel keelates või vähemalt piirates alkoholarvitust ja baltisaksa kombeid, teistel edendades distsipliini jne.).“

Eelnõu vanematekogult aga seda vaevalt võib loota.“

Ja seda mitte ainult seepärast, et valimisviis andvat korporatsioonidele enamuse, vaid et sellest olevat liigse „demokraatlikusega“ ülikool sotsiaalsest kasvatusesest hoopis kõrvale jäetud ja isegi vanematekogule kuraatori valimise õigus antud. Kuraatori valimiseks, „kes on n. ü. elu ja surma isand kõigi üliõpilasühingute üle, samuti õigus keelda uute ühingute asutamist jne.“ Kuraator olevat „nagu mõni diktatuurimaade poliitiline komissar selle vahega, et seda ei komandeerid ülikooli juurde valitsev partei, vaid kunstlikult esikohale tõstetud üliõpilasrühm.“

Seesuguseid asju meie küll eelmises „Üliõpilaslehes“ toodud kavas ei leia. Kust võtab need valimisviisid „Olderman“?

„Olderman“ küsib, kas otstarbekohane on kuraatori valimine vanemate kogu juhuliku enamuse poolt ja miks seda ei või, teha ülikool? — „ainult tema valikut võiksid ühevõrdselt usaldada niihästi ühe kui ka teise laagri üliõpilased.“

Küsime kõrvalt, et kas „Olderman“ ülikoolis ei leia või on ta vahele jätnud haritlaskonna kahte vaenulikku leeri jagamise, nagu ta seda eelpool tegi kogu meie haritlaskonnaga.

Lõpuks palub kirjutuse autor, et „meie maa ja kultuuri tuleviku nimel“ võimupidajad kava maksmapanekul arvestaksid just „ülikooli ja kogu üliõpilaskonna õigustatud soovidega, kui ei taheta, et möödunud sügisel esilepurkunud rahulolematuse ei kasvataks endale kestvaid juuri. Akadeemiline noorus on erga õiglustundega, kuigi ehk vahest liiga impulsiivne, teda peab käitlema õiglaselt ja taktikalt...“

„Oldermani“ kirjutust sapiiškade ja sihilikkusega saab küll üliõpilasnooruse suhtes taktikaliseks pidada, kuna ta ilm-

selt oma kirjutisega ässitab ja valab n. ö. „õli tulle.“

„Uus Eesti“ 12. veebr. numbris toob pealkirja all „Vaidlusi üliõpilaskonna põhialuste ümber“ rea arvestusi uutal alustel edustuse koosseisu kujunemise kohta. Leht märgib, et haridusministeerium on põhialuste kava edustuse osas koostanud nii, et „jõuvahekorrad uues edustuses ei annaks teenimatut ülekaalu kummalegi poolele.“

Leht toob kolm arvestust edustuse koosseisu suhtes ja kirjutab:

„Haridusministeeriumi kava järele (1 liige esimese 50 ja üks iga järgneva täis 100 liikme pealt) saaksid edustuses liikmeid: üliõpilasseltsid 7, meeskorporatsioonid 7, naiskorporatsioonid 3, vähemusrahvused 3 ja organiseerimatud 3. Kokku saaks edustus seega 23 liikmeliseks. (Võimalik on siin ka muutus 1—2 liikme piirides, kuid see ei muuda üldpilti). Sellele kavale esitati vastuprojekt, milles soovitakse näilise ebaproportsionaalsuse kaotamist ja edustuse moodustamist nii, et organisatsioonid saadaksid esindajaid iga 50 liikme pealt. Sel juhtumil, arvesse võttes Tartu üliõpilasorganisatsioonide suurust, mis selle viisi juures mängib tähtsat osa, saaksid edustuses kohti: üliõpilasseltsid 11 (579 l.), meeskorporatsioonid 7—8 (573 l.), naiskorporatsioonid 3—4 (241 l.), vähemusrahvused 3—4 (220 l.) ja organiseerimatud 3—4. Edustuse liikmete arv sellel juhul tõuseks 29—30. Vahe võrreldes eelmise moodusega tuleb sellest, et organisatsioonide erineva suuruse tõttu tekib rohkkesti hääle üle jääke, mis väiksemaid organisatsioone hoopis enam puudutavad kui suuremaid.“

Arvestades Tartu üliõpilasorganisatsioonide suurust, on esitatud ka kolmas kava, mis näeb ette 1 esindaja esimese 40, 2 esind. 90, 3 esindajat 160, 4 — 240 jne. liikme pealt. Sel puhul saaksid uues edustuses kohti korporatsioonid ümmarguselt 10, seltsid 10, naiskorporatsioonid 5, vähemusrahvused 4 ja organiseerimatud ka 3—4. Võimalik, et see kava võetakse aluseks. Mis puutub vanematekogusse, siis tahetakse temagi moodustada sellaselt, et tas peegelduks sama tasakaal nagu edustuseski. Tema vastu toodud väiteid ei peeta paikapidavaks, kuna vanematekogu kahtlemata aitab kaasa üldise üksmeelse taktikalisel. Üli-

õpilaskond näeb selles osas ja üliõpilaskuraatori valimiseks ette kaks moodust: ühe, mis vanematekogu ja kuraatori sõltuvaks teeb ülikoolist ja teise, mis põhjendab üliõpilaskonna autonoomiale.

Organiseerumatus on soovinud, et nende vanemad valitaks teaduskondade järele, samuti ülikooli õppejõudude hulgast. Seda seisukohta ei peeta aga põhjendatuks, kuna organiseerumatute üldarvul ei olnud vastavat osatähtsust üliõpilaskonna eluvaldusis, algatusis, ettevõtteis ja töös.

Üldiselt paistab, et üliõpilaskonna korralduse asjus kaalumisel olevad seisukohad on kooskõlastatavad ja uus põhikorraldus võidakse üksmeelselt vastu võtta, millega Tartu üliõpilaskonna ühtlus ja akadeemiline koostöö aina võidab.

15. veebr. „Vaba Maas“ kor-dab „V“ pealkirja all „Uus üliõpilaskond“ „põhjaluste sõelumise tulemusi“ käsitledes suurelt osalt varemtoodud asjaolusid, „V.“ märgib aga eriti „senini vähem kuulnud“ vastuolusid organiseerunud ja organiseeritud üliõpilaskonna vahel. „Peale nende „seisuste“ vahede

haritlaskonnas esinevad seal ka veel n. n. välja- ja sissesõõmise rinded korporatsioonide ja selt-side ringide vahel“ ja see tegevat asja päris pahaks. „V.“ küsib, et kellele peaks sellest küll kasu olema?

Tööst üliõpilaskonna ümberkorraldamise aluste ümber öeldakse kirjutises:

„Parim mis tehtud tööga saavutatud, on väljajätlemine, et üliõpilaskond tuleks kujundada üheõiguslikult tervikuks, ülikool ühelt poolt ja vilistlased ning üliõpilased teiselt poolt peaks omavahel jääma kontakti, üliõpilaskonna majanduslikule asjaajamisele on sunduslik väliskontroll, ning lõppeks, et kõige selle saavutamiseks on sõbralikult valmis kaasa aitama haridusministeeriumile nii ülikool kui ka üliõpilased. Vast ongi kõige õigem, kui seda kaastööd kasutatakse.“

Parandusalgatusi arvestatakse.

17. veebr. „Postimees“ toob dir. Vasara seletuse lehe esindajale üliõpilaskonda puutuva seaduseelnõu andmise käigu kohta. Dir. Vasar on seletanud, et

„eelnoõ sisus on võimalikud muudatused. Selleks andiski haridusministeerium eelnõu tutvumiseks ülikoolile ja üliõpilaskonnale, et kuulda seisukohti kavandatava reformi kohta. Asjalikkude parandusalgatuste kohaselt, mis tulevad ülikooli ja üliõpilaskonna esindajate poolt, võidakse seaduseelnõus teha parandusi enne selle maksmapanekut.“

Muuseas selgus kõnelusest dr. J. Vasaraga, et „matemaatika“, mis nii olulise koha omandanud vaidlustes üliõpilaskonna edaspidise esinduse koosseisu kujundamise küsimustes, ei tohiks nii tähtsaks kujuneda, kui see esialgu tunduda võiks. Nimelt on ette näha, et edustuselt nõutakse kaaluvamate otsuste tegemisel

suurt häälteenamust, nii et üliõpilaskonna esindus on sunnitud leidma üksmeelt

ja üksteise „ärasõõmine“ ei oleks teostatav. Samuti on ette näha, et organisatsioonide vanemate kogus, mille kujundamise suhtes on ette näha eelnõus mõningaid muudatusi vastavalt senistel arutustel selgunud asjaoludele, nõutakse otsuste tegemisel kvalifitseeritud häälteenamust, näiteks kolmveerand, mistõttu otsused peaksid olema enam-vähem üksmeelsed ja „jõudude vahekord“ ei oleks nii oluline.“

Mõnda mõtet kõnelenu puhul

19-dat korda paneb eesti tööline oma tööriistad käest — eesti põllumees peatub omas rühkimises, et mälestada iseiseisvuse sünnipäeva, kogunedes kas kitsamaisse või laiemaisse ringesse aktusile ja pidulikele koosolekuile. Linnus ja alevs on aktuste ja koosolekute pidamine tavaliselt märksa lihtsam kui maal — valdades. Et aga rahva huvi meie riigi aastapäeva vastu valdades ei ole sugugi väikesem, tuleb aktuste ja pidude korraldajail tihti puutuda kokku raskusiga — esineb puudus kõnelejaist, jutlustajaist — eriti seejärel, et rahvas soovib oma pidupäeva tähistajaks küllalist väljaspcolt.

Seda rahva nõuet — soovi on E. Üliõpilaskond püüdnud oma jõukohaselt täita, saates üle maa kõnelende. Mõõdunud aastate eeskujul ja täielikus veendumu-

ses, et rahvas ootab üliõpilaskõnelejat, organiseerib E. Ü. Kultuurtoimkond ka käesoleval aastal Vabariigi aastapäevaks kõnelenu, mis on järjekordselt seitsmes.

Tudengkond on siiani tollest ilusast üritusest võrdlemisi elavalt osa võtnud ja arvatavasti teeb ta seda ka käesoleval aastal. Kuid siiski peab mainima, et tudengite hulgas on vale arusaamine kõnelemise mõttest ja tähtsusest rahvale, eriti tema riigi aastapäeval. Kuidagi viisi on tekkinud arvamine, nagu puudutaks see ainult õigus- ja usuteaduskonna üliõpilasi, et ainult nemad on kohustatud elama kaasa rahva rõõmupäevadele ja teised võivad piirduda ainult oma tööalaga ja hubase koduse olemisega.

Kahtlemata peab iga ülikooli lõpetanu oma erialal olema spet-

sialist — kuid sellest on liiga vähe — ta peab ka tingimata tundma üldpoliitilisi ja kultuurilisi küsimusi paremini, kui iga teine temast vähema haridusega kodanik. Kahjuks, seda konstateerida praegu ei või. Meil leidub ülikooli lõpetanuid, kes poliitilisi küsimusi võhikuiks osutuvad. Ei mõtle siin poliitilise all selle sõna pitsunud mõtet, vaid arusaamist rahvast, tema psühholoogiast, arusaamist riigijuhtimisküsimusist. Seepärast on õige aeg varakult, üliõpilasena, ükskõik mis teadusalal, astuda tihedasse kontakti rahvaga — füüsiliselt töötavate inimesiga — võita nende usaldus — õppida neid austama ja armastama — võtta osa nende leivamuredest ja rõõmumomentidest.

Eriti tähtis on tulevasil haritlasil rahva usalduse võitmine,

sellega kergendades oma isiklikku tööd erialal ja luues vundamenti, millele baseeruda riigi ja rahva raskemal päevil. Usalduse võitmisest raskem on selle alalhoidmine, ja eriti seda siis, kui rahvast rõhub majanduslik kitsikus. Mäletame ju selgesti möödunud raskeid kriisiaegu, mis röövisid rahvalt usu oma juhtidesse ja lasksid tõmmata kaasa juhusteotsijaist ja veesgajaist ja just seepärast, et nad mõistsid olla rahvale lähedased — usaldusväärsemad. Püüame meie, kelle õlul lasub tulevikus riigijuhtimine, neist möödunud õppetundidest õieti aru saada.

Eelmistest kõnelendudest osa-

võtnute muljete järgi on rahvas suhtunud eranditult tudengisse sõbralikult.

Kuid — elada kaasa rahvaga ainult tema rõõmumomendil — see on vähe — see on sama hoolimatus, kui pöördusime oma isa-ema poole ainult nende sünnipäevil ja raskeil tööpäevil neid täielikult unustaksime, eks vaja nad meid hämarail ajal palju rohkem. Seepärast peab meie tudeng palju sagedamini minema rahva hulka ja püüdma vallutada meeli igapäeva meeolus.

E. Ü. Kultuurtoimikond on arvamisel, et korraldatavate kõnelendude kõrval võiks meie 3000-liikmeline pere anda ala-

liselt kõnelejaid ja eriti just vahelduvalt, lõpetades vanematega ja alates noorematega, et selgitada maal riiklikke, majanduslikke, rahvuslikke päevaküsimusi. Sellega näitame rahvale, et eesti üliõpilane ei mõtle linnas isoleeruda härrasmeheks ja anna vastuväite neile, kes püüavad väita, et Tartu vaim ainult mannetab.

Uskudes, kui pöörduvad tagasi kõnelendu minevad ksv! ksv!, tuues kaasa värsked elamusid, saavad nad õhutaajaks ja eeskuju andjaks avaldatud mõtete suunas.

E. Ü. Kultuurtoimikonna nimel:

K. Oja.

Asutati Eesti Üliõpilasseltsite Liit

Tartu üliõpilasseltsid — Eesti Üliõpilaste Selts, EÜS Ühendus, ÜS Liivika, EÜS Põhjala, Eesti Naisüliõpilaste Selts, NÜS Ilmatar, EÜS Veljesto, ÜS Raimla ja ÜS Concordia esindajad on 16. veebr. alla kirjutanud Üliõpilasseltside Liidu põhikirjale, mis esitati Ülikooli Valitsusele kinnitamiseks.

Liidu põhikirjas on ette nähtud sihtidena: Kaasa aidata meie rahva üldiste ja rahvuslike algatuste teostamisele, kaasa mõjuda üliõpilasnoorsoo süvendamisele kultuuri ja ühiskonna probleemidesse, kasvata teadlikke riigikodanikke, arendada ja levitada üliõpilasseltside kui isiku ja üldkultuurilist kasvatust taotlevate ühingu mõtet ja edendada omavahelist koostööd, süvendada üliõpilasseltside isikliikmete vahel ülikoolis viibimise ajal sõbralikku ja ausameelset suhtlemist, mis oleks aluseks üksteise mõistmiseks tuleviku töös, edendada üliõpilasseltside liikmete hulgas sporti ja riigikaitselist väljaõpet.

Nende ülesannete teostamiseks võtavad liidu liikmed ühiselt osa meie kultuuriliste ettevõtete algatustest ning teostamisest, esinevad ühiselt akadeemilises ellu puutuvates küsimustes, algatustes ning ettevõtetes, korraldavad ühiseid ekskursionoone, kursusi, loenguid, ettekandeid, klubisid, panevad toime pidusid, korjandusi, võistlusi, annavad välja ajakirju ja perioodilisi väljaandeid, broshüüre, asutavad kapitale, auhindu ja stipendiume, loovad ühiseid Kaitseliidu üksusi jne.

On veel märgitud, et oma esinemistel liit ei tarvita alkoholi.

Mis puutub liidu struktuuri, siis liidu organitena on põhikirjas loetledud nõukogu ja juhatus. Nõukogusse saab iga selts esimese 100 liikme pealt 3 esindajat ja iga järgmise 50 liikme pealt ühe esindaja, kusjuures jäägid, kui need ületavad aritmeetilise poole 50-st, annavad ühe esindaja juurde.

Nõukogu neil alustel kujuneb 3—32-liikmeliseks.

Liidu esimehe valib nõukogu

kuna juhatusesse saadab iga selts ühe esindaja, kusjuures liidu esimees on ka oma seltsi esindajaks. Liidu organid valitakse üheks aastaks.

Liidu majanduslikke kohustusi kannavad seltsid proportsionaalselt oma liikmete arvule.

Üliõpilasseltside liidu asutamise mõte oli päevakorral juba 12 aastat tagasi ja teostuski. Kuid liit ei kujunenud elujõuliseks ja lagunes peagi. Järele jäi väikeseltside liit, millesse koondus neli üliõpilasseltsi. Üliõpilasseltside vilistlaskogude vahel oli aga laiem liit.

Nähtavasti selle Üliõpilasseltside Liidu asutamise puhul tõi „Vaba Maa“ 18. veebr. kõmulise teate, nagu kavatsevat üliõpilasseltsid Tartus ühineda. Selleks oli pidanud 16. veebr. olema seltside esindajate koosolek ja kogu küsimuse arengut peetavat suures saladuses. Jälle iseloomulik näide „Vaba Maa“ üliõpilasteadetest.

E. Üliõpilasseltside Liit registreeriti Ülikooli Valitsuse koosolekul 19. veebruaril.

Rõõm ühest värsikogust

Betti Alveri „Tolm ja tuli“. Tartus, 1936. Eesti Kirjastuse Kooperatiivi kirjastus

Betti Alver ei ole kirjanduses algaja. Juba aastakümne eest teda auhinnati „Looduse“ romaanivõistlusel. Aastat viis hiljem äratas spetside tähelepanu tema värsi kerge voolavus — kuid alles nüüd on ta avaldanud oma värside esikkogu. Teades, et siia on kogutud autori senise värsiproduktiooni paremik, lähened — uhke modestiaga kujutatud — raamatule tavalisest hoopis suuremate nõudmistega. Ja ikkagi oled rõõmsalt üllatet. Sest juba esimene sari, milles on hulk suurepäraseid luuletusi ning ei ühtki nõrka, veenab liigse kriitilisuse ülekohtuses B. Alveri suhtes, sest tema isikus eesti parnassile astub uus taidurlik meister. Õelgem talle südamest tere tulemast!

Pääle selle rõõmu, mida igakord saad kohtamisest uue luuletajaga, Alveri värs nagu tooks sümptomaatselt vabamat hingust kogu me luulelassegi: veel aasta kümne eest põlu all seisnud ja mõnitustega vastuvõetud romantiline luule hakkab Eestis jälle õitsema — ja maitsema, nagu näitab Alveri esikkogu meie oludes enneolematu soe vastuvõtt¹⁾.

Ja miks Eestis peakski olema lubatud ainult üks patenteerit luulelik, agulirealistlik?

Alveri kogu on tulvil paganuslikku noorusjulgust, mis romantika ning kunstijoobumuse nooltega ründab surma ennastki. See raamat on tõesti tuli, olguigi intellektuaalse külma kirega, kuid siiski purustav, sööv ja võitev.

Raamatu põhitooniks on eluhirmu eitamine, siin mõistus ja tahtepinged komandavad värssi; luuletajate tavaliselt enam lüürilist tunde paletti on siin asendet mingi eraldet peagu usulahulisel-ekstaatilise ollusega ja lüüriliselt tunnetet tõelust — hoolega isoleerit, lõbusalt-julma maailmapildiga.

Autor vaevalt küll on päris teadlik kõigest varjundeist, mis avanevad tema luulest süvapsühholoogilisel vaatlusel, mis aga kõik on eri aspektid tema tohutust (kuigi isolee-

¹⁾ Hiljuti süüdistati ajaleheveer-gudel Ants Orast ülistava arvustuse kirjutamises B. Alveri esikkogu üle. Küllap see on ränk süütegu, kui arvesse võtta meie arvustajalikkude kommete senist traditsiooni levitada hääde, kuid nõudlikumate teoste kohta ainult mahategevaid arvamusi või labaseid nalju.

rit) vitaliteedist. Tema kannibali- kirgedel pole piire, sel tahtel „paastuda kui karm noviits ja süüa kui Lucullus“ — „käs kanal ja askeedi piits“. See vitaliteet ei karda vanadustki, sest seda nähakse majesteetlikes raukades (lk. 74), kes peavad saama saja-aastaseks sellise terve huumori ning eneseteadvuse juures:

Ning siis tulen mina õhtu lillas lõõ-

naftaliini pilvi hajutades keebist,
nägu loori taga paksult kuivas kõõ-

jumalteab mis salvist, jumalteab
[mis seebist.

(Tore! V. A.)
Meie matk on raske, külmänd rada
[reetlik,

kuu ja tähed kaovad taevast kesköö
[aegu.

Kuid me ees käib luule, noor ja ma-
[jesteetlik,
lampi kõrgel hoides täpselt nagu
[praegu.

B. Alveris on kõige päält artisti (kunsti primaadi kaitsmisele ongi tal pühendet rida luuletusi!), kuid ainult artistist lahutab teda usk vaimu realiteedisse ning kujundusvõimesse, mis on eriti selgelt väljendet ja luulestatud müüdiiks „Titaanides“ (lk. 90) — ja see vaimus kannab pea kogu ta luulet.

Ag — kuigi iga värsi taga seisab autori sitke ja tahteküllane vaimus, kuigi eriti esimene sari näitab autori tugevat kallakut (paiguti õpetavas-gegi) mõtteluulesse, raamatu filosoofiliste sugemete analüüs osutab. et Alveri juures on veel vara kõnelda „filosoofilisest luulest“. See braveurne ja braveeriv maailmatunne, mis pole veel teinud lõpuarvet infantiilse merirõõvi-romantikaga, see varajane elutarkus, mis kipub eitamahäädust ja tunnustama kõige oleva mootoriks „kiskja“ ahnet ja julma elutunnet — kõik see ei olegi vist primaarne, vaid osutab poeedi inspiratsioonide eeskätt raamatuliste lähteile. Siin on tubli annus literatuuri, kuid tasemega literatuuri. Lähemal süvenemisel iga tema lehekülj tõendab, et B. Alver oskab mitte ainult kirjutada, vaid ka lugeda. Ja mis esimesel sirvimisel (ütleksin verse-appeali mõjul) läheb filosoofia pähe, osutub sageli ainult kirjandulikuks ornamendiks, mis aga võr- ratu stiilitundega on viidud kokkukõlla raamatu üldpalgega. Autor kannab oma maski kord piduliku, kord ironilise graatsiaga — ja teatavasti mõjub eriti viimane hoiak

lugejale lepitavalt. See maski- kandmine ei tule tahtmisest poseerida (ei! mõned autori seisukohad ja tema harras suhtumine luulesse on otse fanaatilisel siirad), vaid on nagu asja tähtsusest teadlikul osavõtjal pidulikust rongkäigust.

B. Alveri luule sisu- ja vormi- elementide võrdlev analüüs näitab eksimatult, et Alveri luulet tuleb mõista eeskätt formalistlikult aspektilt. Kui ta aimestki käsitleb meistrina: ettevaatlikult ja osavalt, siis tema keeleoskust ja värsifikatoorseid võimeid ei jõua küllalt kiita. Tema kerge värs annab luge- misel otse füüsilist naudingut, tema keeleline kombineerimisanne loob kõige lihtsamate vahenditega kristall- selge stroofi, millest me aastakümne eest ei näinud undki. Tema luule- tiste kompositsioon on läbi viidud peagu strateegilise sihitaotlusega ja meil meestegi värsides nii lajutav lobisemine on sellele naisele võõras. B. Alveri — nagu A. Sangagi luules näeme keelesoravuse ja eesti uue värsitaseme kokkusulamist tolleks üle kõigi takistuste kandavaks „sul- kerguseks“, mida võis anda me luule- leles alles emakeelsest koo- list läbi käinud kirjanikupõlv. Alveri read on alati efektised nagu pidule ruttavad kaunitarid: vaba, kerge ja rütmiline värs, ootamatult- rõõmustavad riimid, selge süntaks ja kõikide stilistiliste võtete erakord- selt puhas rakendus on nende tunnu- seiks.

Eriti hääd on ta üllatusrii- mid. kuigi on kahju, et see riimi- leidlik poeess ei ole küllalt aru saanud uusriimi tähendusest ja tähtsu- sest me luule arengus ja viimasel ajal ikka jäigemalt liitub nende taganeja- tega, kes loodavad uut ajastut(!) luulele, seda tagasi viies ainult-pä- risriimi puusliku-teenistusse. Kuid jäga pärisriimikultuse paratamatuks tagajärjeks on riimimänglemine (mis lüürikat kergesti alandab epigram- mitsemiseks), kalambuuritamine eba- loomulikkude liitriimidega, suur hulk tarbetuid võõrsõnu riimikohtadel ja luulesisu maitsemist häirivad trum- milöögid veel säilinud grammatili- selt-heterogeense riimitagavara „sis- seriimimisega“ me riimistikku, mis juba viie või kümne aasta pärast pa- neb käima sama *circulus vitiosus*’e, millest taotles vabastada eesti luulet allkirjutanu poolt algatatud riimi- uuendus. See tarviliku ja avara arengu peatumine on kahetsetav „tagulus“ me artistlikkusele ja rekordimeelsusele nii altil ajal. Kuid õieti ei saa seda Tartu esteetide gru- pile (Talvik, Semper, Alver) eriti pahaks panna, sest uusriimi õiget mõtet on liiga paljude poolt profa- neerit viimase aja konjunktuuris ka vemmalridade valamiseks või aga

puisemagi proosa „värsiks“ simuleerimiseks peagu ainult tüpograafiliste vahenditega.

Kunstikavatsulikult tarvitet küllalt riimimõjulise irdriimi ja ka kõigi teiste uusriimi liikide kasutamine on raskemgi eesti keeles teatavasti päris mehaaniliselt sõna algtahe teisendamisega saavutatavast pärisriimist, — igatahes aga eeldab uusriim poeedil maitset, kogu värsi instrumenteerimist ja enne kõike — suurt vastutustunnet.

Peatüki omaette moodustaks mõjustuste eritelu B. Alveri luules. Neid on tublisti, kuid nende veenev esitamine nõuaks eriartiklit. Võõrkehana nad ei mõju, sest Alver on siingi vormiliselt ja temaatiliselt

suur ühendleja, kes tõelise „kannibali kirega“ on suutnud läbi seedida oma „saaki“.

Alveri luule iseloomulikumaks võtteks on juba „Valge varese“ ajast antitees — (mõte tabab välku, lk. 17; laps hirmutab tont, lk. 54; Vang, lk. 88 jm.), ka mängleva tumberpööramise teisendis (Maali ja lõvipuuris, 47; Hambad, 46 jm.). Antiteetilised assotsiatsioonid on sageli ka võtmeks paljude ta luuletuste mõistmiseks.

Kui poetess lubaks ta võimeisse tõesüdamliku austusega suhtuvalle luulesõbrale anda talle arvustajalikku nõu, siis soovitaksin tal lahti saada piraadi- ja kõrtsiromantikast („Elu on vaid trahter“ — see tõesti pole

filosoofia) ja oma anne panna mitte (viimasel ajal noorte seas võõr mõjudel tüütavalt signenud) vaimude (tontide-, hirmu- ja õduse-luule), vaid vaimu teenistusse. Kui see viib ta luulet esteetikakoplist enam psühholoogiaste ja eetilise inimsuse poole, siis see poleks halb, sest võidaksime Alveris tõelise vaimusõduri, eesti luule Jeanne d'Arc'i.

Kõige enam meeldisid mulle kogus „Sügis“ (lk. 73). „Ühele hullule“ (lk. 16) ja „Ekstaas“ (lk. 7).

Selle uustulnuki tihke kunstitaotlus, immanentne tahtepinge ja täiuslik keeletundmine paneb mind kindlasti uskuma B. Alveri suurde ja sümpaatsesse kirjanduslikku tulevikku.

Valmar Adams.

Huvitavaid mängu käsipallirindelt

Üliõpilaskonna käsipallivõistlused on jätkunud järjekindlalt. Võistlused hakkavad lõpujärku jõudma, mistõttu mängud lähevad iga mänguõhtuga huvitavamaks.

7. veebruaril „Chicago Tridune'i“ karikavõistluste lisamängus kohtusid üliõpilaskonna esivõistluste tsükli A-klassi korvpallis korp. Fr. Aeterna ja EÜS Põhjala. Korp. Fr. Aeterna kiired läbitungid ja sobiv koostöö kindlustab neile suure võidu 50:13.

Laupäeval, 13. veebr., esimeses mängus B-klassi võrkpallis kohtusid ÜS Liivika 2. meeskond ja EÜS Põhjala. Mäng rullub võrdlemisi võrdvõimeliselt. Esimese game'i lõpetab Põhjala oma eduks 15:8; kuid teisel ja kolmandal game'il ilmutab Liivika oma paremust ja võidab game'id 15:11, 15:8, seega ka kogu mängu 2:1. Põhjala selle kaotusega on sunnitud edasimängimisele loobuma.

A-klassi võrkpall korp. Fr. Estica ja korp. Rotalia vahel läheb ootamatult huvitavaks. Favoriit on Fr. Estica, kuid Rotalia esineb südilt ning võidab esimese game'i 15:12. Teine game on elektrit täis, seis on kogu aeg tasakaalus, kuni Fr. Estical õnnestub siiski lõpetada 15:13 ning kolmandat game'i ülekaalukalt võita 15:4, seega Fr. Estica võit 2:1. Korp. Fr. Estical andis tunda 3. suruja puudumise.

B-klassi korvpallis lavastasid mängutasemelt viletsa partii ÜS. Raimla ja korp. Vironia. Mängus oli palju liigset rabelemist ja tormamist. Raimla meeskonna hinnaks ja mängu selgrooks oli ksv! Issak, kelle teeneks võibki pidada Raimla võitu, mis ägeda matshi

järele kujunes 29:23 (13:7). Selle kaotusega korp. Vironia langes tsüklist välja.

Pühapäevased, 14. veebruari, mängud olid märksa huvipakkumamad eelmistest. Seda tõendas ka üliõpilaspere rohke osavõtt.

Juba esimene mäng A-klassi võrkpallis EÜS-i ja korp. Fr. Estica vahel löi pineva õhkukonna. EÜS-il olid välja toodud esmakordselt „vanad tuusad“ ksv! ksv! A. Jakobson ja A. Illi. Esimene game tuleb napilt EÜS-ile 15:13. Teisel game'il juhib EÜS 9:5, kuid nüüd algab Fr. Estica ägedat survet ja möödub ning võidab game'i 15:11. Kolmandal game'il murdub Fr. Estica vastupanu ja game on täielik EÜS-i saak 15:4, seega ka kogu mäng 2:1. Fr. Estica parimad ksv! ksv! Arbi Aspe ning EÜS-il „vanad veteraanid“ A. Illi ja A. Jakobson.

Teisena mängisid naiste B-klassi võrkpalli ENÜS ja Vene üliõpilaselts. ENÜS ilmutab selget paremust ja võidab mängu üleolevalt 2:0 (15:5, 15:8).

Võistlusõhtu pinevamaks ja tänavuse mängude hooaja otsustavamaks heitluseks osutub A-klassi korvpalli senise meistri ÜS Liivika ja korp. Fr. Aeterna vahel. Punktid langevad vaheldamisi. Seisul 13:13 saab vigastada Liivika ksv! Rebane. Liivika mängib edasi 4 mehega, see annab tunda ja Fr. Aeterna on lootusi purustada meistri loorbereid, lõpetades poolaja oma kasuks 19:13. Teist poolaega algab Liivika terves koosseisus, ent Fr. Aeterna on eriti hoos, ksv! Sinkel visked aina „istuvad“. Liivika hakkab aga järkjärgult lähenema ja seisul 31:30 möödub ning tugeva hooga

lõpetab mängu 44:30. Selle võiduga omab Liivika suuri lootusi tulla 3. aastat üliõpilaskonna korvpalli meistriks. Punkte viskasid Fr. Aeterna ksv! Sinkel üksi 18, Liivikal ksv! ksv! Yllö — 13, Netliv — 12, Rebane 9, Ojari — 8.

Osavõtjatelt eriti suurearvuliseks kujunesid aga palvapäeval korraldatud võistlused.

Esimene mäng B-klassi võrkpallis EÜS-i 2. meeskonna ja korp. Sakala vahel läheb oodatult põnevaks. Esimesel game'il juhib juba Sakala 11:5, kuid EÜS satub hoogu ja võtab järele, seis 14:12, nüüd paneb Sakala lõpp-punkti 15:13. Teisel game'il on EÜS-i selge paremus ja ta võidab 15:7. Kolmandas game'is näitab Sakala rohkem aktiivsust ja võidab teenitult 15:6, seega kogu mängu 2:1.

Järgmistena B-klassi võrkpallis kohtusid nauditavas mängus korp. Amicitia ja korp. Filiae Patriae. Korp. Fil. Patriae'l mängis seekord kaasa A-klassi mängija Laanekõrb, kelle teeneks võibki pidada Filiae Patriae võitu. Esimene game tuleb kindlalt Fil. Patriae'le 15:6. Teises game'is võtab juhtimise oma kätte Amicitia ja viib eriti elava mängu südilt lõpule 15:9. Kolmanda game'i alguses saavutab Fil. Patriae heade Laanekõrbi survetega suure edu, Amicitia võtab veel hoogsalt järgi, kuid Fil. Patriae'l õnnestub game'i lõpetada 15:9. Parematena paistsid silma Amicitia ksv! ksv! Hanson-Beekmann, Fil. Patriae ksv! ksv! Laanekõrb, Lepp.

Õhtu viimases mängus B-klassi korvpallis kohtusid juudi ü. ü. Hasmonca ja ÜS. Liivika 2. meeskond. Väiksekasvuline Hasmonca meeskond teeb kiiret ja taibukat mängu, samuti on head nende visked. Hasmonca võidab mängu 40:21.

„Studentbladet“ 25-aastane

„Studentbladet“, mille proovinumber ilmus 1911. a. detsembris, algas oma pidevat teekonda 1912.

Ta on Soome rootsi üliõpilaste, kes laiali paisat. 4 ülikooli juurde ja kuuluvad seitsmesse korporatsiooni, häälekandja.

„Studentbladet“ on algusest peale taotlenud kõrgeid kultuurilisi sihte. Ta püüdlusest parima poole olgu ära toodud ta enda väljendus: „Piitsutada loidust ning negativismi, jutlustada ikka ja jälle sellest, et igaiüks meist andku oma parim igal ajal ja igas paigas“. („Studentbladet“, veebr. 1937.)

Esimeseks „St.“ toimetajaks oli Vasa*) kuraator Arthur Eklund.

1909 külastasid Soome rootsi üli-

õpilased Upsalat, kus uuendati ja süvendati mõneks ajaks soikujäänud sõprussidemeid. Sellest visiidist õpivad Soome rootslased palju oma emamaa vanematelt vendadelt.

Siit peale ka „Studentbladet“i“ väljaandmise mõte. 1912 kujundas Arvid Mörne**) entusiastlik suhtumine rootslusele, mis aasta-aastalt kasvas ning surus oma pitsati üha tugevamini igale rootsi üliõpilasele.

„Studentbladet“ on olnud alati soliidsetes kätes. Ta huvid on ikka olnud võimalikult paljuhaaravad ning mitmekülgsed. Seda enam, et juba esimesest aastakäigust peale on ta kaastöölised olnud mitmesugustelt erialadelt, nagu: Turu Akadeemia rektor Rolf Pipping, luuletajad: A.

Mörne, Ragnar Ekelund ja Alfred Fahler, redaktor Hj. Dahl.

„Segaselt öelda midagi, tähendab ka segaselt mõelda“, ütles üks „Studentbladet“i“ toimetaja. See on iseloomustus „Studentbladet“ile“ kogu ta 25 aasta kestel. Ta on jäänud selleks, millena ta oli mõeldud, nimelt: vilkasilmseks ning agaraks kultuuriliste ürituste häälekandjaks Soome rootsi üliõpilaste peres. Ikka on ta valvel selle eest, et iga üksik Soome rootslane teaks oma ülesannet ning annaks igal ajal ühiskonnale oma parima.

Melanie Kees.

*) üliõpilasorganisatsioon.

**) Arvid Mörne — kuulus Soome rootsi luuletaja.

Rohuteadlastele nõutakse eelpraktikat

Rohuteadlaste Koja soove õppekorralduse alal.

Rohuteadlaste Koda on esitanud ülikooli arstiteaduskonnale märgukirja ettepanekutega arstiteaduskonnas eriti rohuteadlaste töö korraldamiseks.

Märgukirjas tuuakse ette, et kohutukeemia, samuti ka toitainete keemia on Eesti ülikooli algusest peale seisnud sundslike õppeainetena rohuteadlaste õppekavas ja mõlemal nimetatud õppeainel on rohuteadlaste kutsetöös suur tähtsus, nii et võimatu on ilma selleta ette kujutada niihästi teadusliku kui ka praktilist farmaatsiat.

Seepärast nende ainete õpetamine peaks toimuma rohuteadlastest õppejõuga täidetud iseiseisva kohtu- ja toitainete keemia õppetooli kaudu.

Rohuteadlaste Koda nõuab ka rohuteaduse üliõpilastele apteege eelpraktikat.

„Praeguse olukorra juures on rohuteaduse üliõpilasil vaba valik sooritada praktikat kas enne ülikooli astumist, ülikoolis õppimise ajal või pärast õppimise lõpetamist ülikoolis. Sellele vastavalt on rohuteaduse üliõpilase praktiline ettevalmistus täiesti juhuslikku laadi. Osal üliõpilasil on edaspidiseks töötamiseks vajalised praktilised teadmised juba olemas, teisel osal on nad puudulikud, kuna kolmandal puuduvad igasugused praktilised kogemused. Sellest on omakorda tingitud mitmesuguse teadmiste taseme ülikooli lõpetanud.“

Rohuteadlaste Koda peab tungivalt soovitavaks samuti, et rohuteaduse osakonda vastuvõtmisel pannakse maksma naiste kohta *numerus clausus*, mille järgi osakonda mõlemast soost üliõpilasi vastu võetakse võrdse arvul. Praegustes tingimustes oleks see arv 15 ja 15.

Kasutada olevate viimaste aastate andmete põhjal moodustavad naised keskmiselt 60 prots. rohuteaduse üliõpilaste üldarvust. Ehkki naisrohuteadlaste võimed apteegitegevuses ja parktilises rohuteaduses üldse on mitmeti hinnatavad, nõuab rohuteadlaste kutsetegevus ka meesrohuteadlaste. Pealegi katkestavad naissoo esindajad abielludes üsna sageli õpingu ülikoolis, või hiljem, pärast ülikooli lõpetamist, loobuvad oma kutsetegevusest, jäädes sellele võõraks. Osakonda sisseastujate arv on aga piiratud ja selektsiooni teostamine ainuüksi võistluseksamite näol võib päris juhuslikult põhjustada olukorra, kus otse glümnaasiumi

pingilt tulnud tütarlaps ilma pikemata ülikooli sisse pääseb, ehkki ainult selleks, et aasta-paari pärast sealt lahkuda, kuna võib-olla samal ajal teatud rutiiniga mees-apteekripraktikant ülikoolist peab eemale jääma. Sellesama olukorra võib tingida ka sund-kaitseväeteenistus, mis ajutiselt noore meeskodaniku õpin- guist eemale viib ja ta koolitead- miste-taset ülikooli võistluseksamil nõrgestab.

Ettepaneku puhul tähendatakse, et see ei ole uudne vaid leidis rakendamist omal ajal Kehalise Kasvatuse Instituudis.

Kõike kokku võttes, palub Rohuteadlaste Koda arstiteaduskonda lahkesti toetada ja astuda samme:

1. Arstiteaduskonna ümbernimetamist arsti- ja rohuteaduskonnaks ja rohuteaduse prodekaani ametisse- kutsumist.

2. Toksikoloogilise keemia ja bromatoloogia õppetooli asutamist.

3. Kaheaastase sundsliku apteegipraktika tingimuse sisseeadmist üliõpilaseks vastuvõtmisel.

4. *Numerus clausus*'e kehtima panemiseks selleks, et rohuteadust pääseks igal aastal õppima võrdse arvul mõlemast soost isikuid.

„Regina“

ILUHOIUVAHENDID

- lõhnaõlid
- kölnivesi
- kreemid
- puuder

on tuntud oma kõrge kvaliteedi kaudu!

A-S. Prov. Julius Lill, Tartu

„Karu läheb mee lõksu“

Artur Adsoni komöödia.

Üks mees on õnnetu, sest tal pole süüa. Ta askeldab ise köögi-asjandusega, katsetab keetmise alal, kord koguni küünib keedisekeetmiseni, pillab keedet mune maha, koristab selle õnnetuse jälgi põrandavaibaga ja saab koju tulevalt teenijastüdrukult koledal kombel praada ja söimata. See mees on kuulsa naistegelase pr. Vunk-Eduste ei millegi muu, kui söögiisu poolest silmatorkav mees. Ta naine on unustand kodu, askeldab naiste kongressidel, on suur tegelinski ja sammub laval bloc notes käes, prillid ninal, nahkjope seljas ja ööselgi ärgates haarab pliiaatsi järele, et märkida üles mõne hea mõtte, mis sähvand läbi ta pea. Ta võitleb naiste eest ja jätab oma mehe ühes koduga hooletusse, kõnelemata sellest, et ta ei vaevu sünnitada lapsi. Ta koju tulles — sellega algabki näidend — pole teenijal õieti midagi lauale panna ning nälgima peavad nii mees ja naine. Kuid seejuures ei paista Vunkide abielupaar olevat just vaesed ja vaatajat paneb imestama, kuis ei kattu siin majas laud, kui on raha, on köögitudruk ja on üks hea isuga mees, kelle heast isust peaks jätkuma, et köögitudrukule meenutada söömategemisekohust, eriti kuna teenija ise armastab kah süüa. Nii siis algus pisut motiveerimata, kuid autor on tahtnud ja loond sellise situatsiooni — publikul ei jää siis ka muud kui võtta see komöödiakatis vastu. Hoopis teine on lugu Aromelide man, seal on laud alati kaet, kuid... peremees ise armastab vahelduse mõttes pageda kodunt kluppi mängima bridži. Sellisest kodukanakeseaga kodust huvitub härra Vunk, kes ei jõua kuidagi kiita kõiki noid geograafilisi söömaeegu, mida võib talle serveerida pr. Eha Aromel.

Lõpuks tuleb küll välja, et sel kodukanakeselgi on tsipa naisõiguslase verd, — toda õiget muidugi! kuid see ei tee paha, sest on ju ta oma külalise kõhu täis söötnud. Nende nelja tegelasega ja hooti nelja statistiga ümber väikese Sirje, pr. Aromeli tütre, on märgitki näidendi vae-nulised laagrid. Üheltpoolt koduarmastav mees koduvõõra naisega ja teisalt koduarmastaja naine koduvõõra mehega. Šabloonne deus ex machina kooliplikake Sirje näol, sugulane Trigeri „Õnneliku abielu“ Jaljale — lahendab kõik vastuolud ja kongressi-vaust saab kodukanake ja klubimehest kodumeheke. See kõik vajutades vaid ühele nupule — armukadedusele. Ja Sirje on see, kes kogu selle masinavärgi on pannud liikvele. Nende tegelaste kõrval esinevad veel üks vanaema, käre teenijastüdruk ja lapsega lesk pruut, kellele peigmees jätnud lapse kätele ja ise surnud maha, sest muidu — rahustab meid autor — oleks ta ju, nagu korralik mees kunagi abielund oma tütarlapsiga. See lapsega plika tüüp tuuakse sisse, et näidata kuis naisõiguslane ei tunne sellise vallasema vastu halastust, kuna aga eeskujulik positiivne naine. karaskite, võileibade ja meepüttide madonna ja Beatrice võtab selle kohe kahel käel vastu oma teenijaks ja vaata, et hakkab ise tad ümmardama.

Kompositsioonilt näidend otse kubiseb väarsammudest, kunstlikkusest, tehtust, alates kõnelustest ja ja lõpetades lahendusega, üksikute situatsioonidega jne. Nõnda ei ole kuidagi usutav ega arusaadavgi Vunk-Eduste ümberpööramine kodukanaks, mis laval toimub n. ö. ukse taga, eestosa, kuhu mees läheb oma armukadetseva naisega kõnelema. Kõik juhtub nagu sulelükkamisel, ei

inimpalet kusagil, ei ka tekstilist nalja, vaimukused labased, käsitus labane. Paar elavamat kuju on teenija ja Sirje, kuid neist kahest ei piisa komöödia ülesehituseks.

Üldse äärmiselt nigel asi, olgugi et algus töötab rohkemat ja ta ainestik on noid, millest võiks saada midagi õigegi huvipakkuvat suutelise kirjaniku käes.

Adsoni näidend oli valitud „Vane-muise“ karakternäitleja Ants Pilleri 10-aastase lavategevuse tähistamis-päeva puhuks ning juubilari seisukohalt oli see kunstiliselt õige õnnetu mõte, kassalt vist aga üsnagi õige, sest Tallinna lehtede veergudel üles keerutat kõmumaik meelitas siingi saalitäie rahvast publikuks, olgugi et Piller, keda tartlased on näind mõneski huvitavas ja toredas osas, sellist lõksu vaevalt küll vajas. Tõsi on, et õhtu jättis kaunis külma mulje ja juubilar ei saand kuidagi näidata oma võimeid. Meeles aga ta Macky Mõrtsuk „Kolme krossi ooperist“, ta kena vana maalermeister Lutsu „Tagahoovist“ ta pedagoog „Unustamatuist hetkist“ jne., jne. võis sedagi õhtut elada kaasa heatahtlikult, sest mis siin teha sai, seda Piller ka tegi. Pea sama peab ütleva teiste osaliste kohta. Eha Aromel tundus küll pisut noorena oma tütre kõrval ja saamatumana kui näeb ette osa, ta tütar Sirje (Laoniit) mitte täitsa kooliplikalik, paiguti üsna osast „ära“ ja eemal, Vunk-Eduste (Aren) plakaatliku naistegelinskina, kuid sellisteks ebaõnnestumisteks oli juba autor ise näidand tee kätte kujude vesiverelisusega. Kõige meeldesöövivam oli sakste vanatüdrukust teenija Tammemetsa käes ja peaosalise-juubilari ant tummstseen näidendi algul.

„Karu läheb meelõksu“ on lähemate aastate kestel juhtund teine Artur Adsoni ebaõnnestumine „Vane-muise“ laval.

Linda Künnapas.

AKADEEMILISI TEATEID

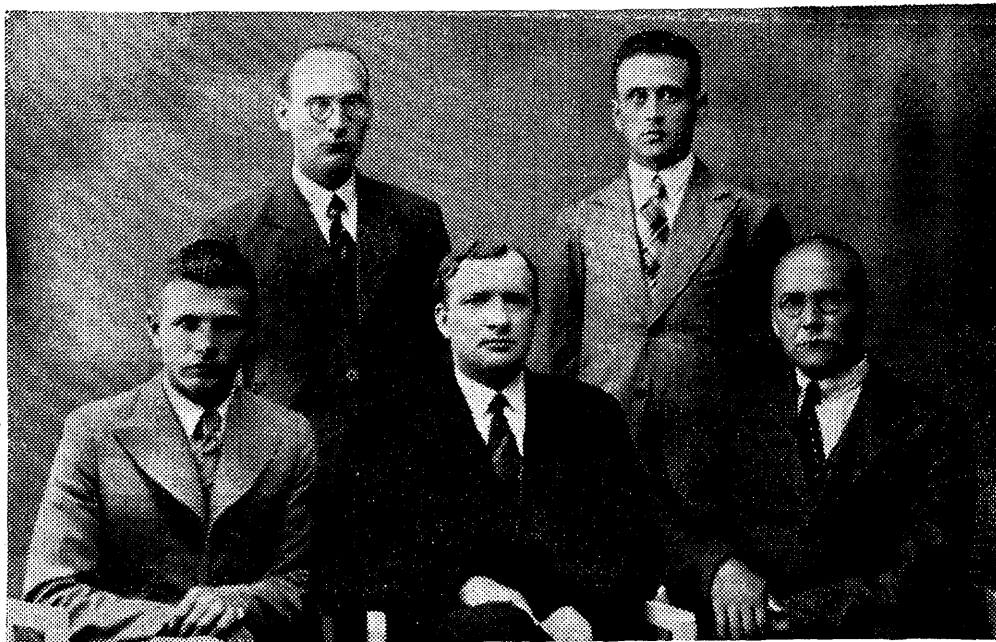
Üliõpilaskonna juhatuse otsuseid

Tervishoiu toimkonna usaldusarsti kohale valiti toimkonna esitusel 12. veebr. dr. K. Treial.

Üliõpilaskonna toimkondade raamatupidamine keskendatakse, milleks ametisse valiti Üliõpilaskonna raamatupidaja. Raamatupidajaks saab senine üliõpilasköögi raamatupidaja Tennosaar, kelle töökoormatus ja palk vastavalt tõuseb.

Aj. juhatus otsustas anda „Üliõpilaslehe“ toimkonna kasutada Üliõpilasmaja tuba nr. 25, mis saab „Üliõpilaslehele“ toimetuse ruumiks. Senine „Üliõpilaslehe“ kasutada olnud tuba nr. 26 jääb laoruumiks.

Akadeemiline Ühistegevuse Selts 15-aastane

Juubeliaasta juhatus: V a s a k u l t : K. KONT, F. MALM, mag. K. KONGO (esimees), A. FELDMANN, F. LOKK

Senine majandustoimkonna juhataja k. t. ksv. Suursööt otsustati kinnitada alates 18. veebr. majandustoimkonna juhatajaks.

*

SELL konverentsi eeltööde tegemiseks tahetakse aj. juhatusel poolt luua eriline komisjon, mille valimiseks kutsutakse kokku üliõpilasorganisatsioonide esindajate koosolek.

*

Üliõpilaskonna aj. juhatusel on koostamisel lisaeelarve, milles ette nähtud kulutused mitmesugusteks hädavajalikkudeks korraldusteks, milledeks aga korralises eelarves summasid ei ole.

*

Rahvusvahelise üliõpilasliidu — CIE. 4. (rahandus komisjoni liikme kohale valiti Eesti Üliõpilaskonna esindajana ksv! Suursööt.

ÜLIKOOI LÕPETASID.

Ülikooli lõpetasid: Usuteaduskonnas Johannes Aarik ja Uno Plank; Õigusteaduskonnas — August Ton.

PROFESSUURI TÄITMINE VENIB.

Haridusminister on lubanud edasi lükata majanduspoliitika professuuri täitmisele asumist vastavalt Õigusteaduskonna esitisele kuni 1. jaanuarini 1938.

M. REISIK „ILMATARI“ AULIIGE.

E. N. Ü. S. „Ilmatar“ valis Eesti Naisliidu juhataja Marie Reisiku tema 50 a. sünnipäeva puhul Seltsi auliikmeks.

ÜLIÕPILASTE SURNUTE MÄLESTUS.

Palvapäeval mälestas naiskorp. „Indla“ Ülikooli kirikus liturgiajumalateenistusest osavõtuga surma läbi lahkunud liikmeid.

PAAR MUUDATUST.

Piimanduse-kabineti noor. ass. k. t-ks kinnitati O. Aule. Ülikooli apteegi retseptaar mag. phram. A. Johansson vabastati ametist omal palvel.

ÕPETATAKSE HOBUSERAUTAMIST.

Loomaarsti-teaduskonna juures korraldatakse täienduskursusi (6-päevaseid) hobuserautamise alal, alates 1. märtsist s. a.

GÖTTINGENI ÜLIKOOLI 200-AASTANE.

Göttingeni ülikool pühitseb 25.—30. juunini s. a. oma 200-a. juubelit ja on saatnud Tartu ülikoolile kutse osa võtta sellest pidustusest.

RAHVUSVAHELINE NÕUPIDAMINE KÕRGEMA HARIDUSE ASJUS.

Tartu Ülikool on saanud kutse rahvusvahelisele kõrgema hariduse kongressile, mis peetakse Pariisis eel-

oleval suvel 26.—28. juulini. Kongressi korraldavad Rahvusvaheline Vaimse Koostöö Instituut ja Pariisi Selts Kõrgema Hariduse asjus. Kongressist kutsutakse osa võtma administratiivsete keskasutiste juhid, kes eri maades korraldavad kõrgema hariduse küsimusi ja tähtsamate ülikoolide esindajad, kokku u. 100 isikut.

KUTSE JUUBELILE.

Tartu Ülikool on saanud Ateena ülikoolilt kutse osa võtta tema saja-aastasest juubelist eeloleval aprillikuus.

„VILISTLASTE KAPITALI“ TOETUSOOVIAVALDUSED.

Sooviavaldused toetuse saamiseks „Vilistlaste Kapitalist“ tuleb esitada Ülikooli Valitsusele kuni 20. märtsini. Toetust võivad saada Tartu Ülikooli ja tema asutiste juures õppe- või teaduslikus töös olevad isikud oma teaduslikkude tööde edendamiseks.

AK. MEESKOOR JUUBELI EEL.

Akadeemiline Meeskoor pidas 29. jaanuaril oma peakoosolekut, kus tulid kõne alla ka koori 25. aasta juubeli pühitsemise küsimused. Juubelpäevadeks on 5. ja 6. märts. Juubeli puhul annab koor välja albumi.

Koori uude juhatusse valiti esimehiks üliõp. H. Pärn (end.), abiesimehiks A. Meksi ja A. Kotkas (uued), sekretäriks vil. A. Kipper, laekahoidjaks J. Arike (mõlemad end.).

TÄNAVU 425 ÜLIÕPILAST.

Möödunud aasta destembrikuus eksmatrikuleeritustest Tehnikainstituudi üliõpilastest on käesoleval aastal uuesti immatrikuleeritud 45. Seega on Tehnikainstituudi nimekirjas käesoleval semestril 425 üliõpilast.

ÜHISTEGELASTE AULIHKMED.

Akadeemiline Ühistegevuse Selts oma 15. aastapäeva puhul valis Seltsi auliikmeteks prof. Jaan Tõnissoni, dir. Aleksander Kase, dir. Karl Korneli ja Jaan Hünersoni.

USALDUSARSTI KÕNETUNNID.

Üliõpilaskonna usaldusarsti K. Treiali kõnetunnid on Üliõpilasmajas tervishoiu toimkonna ruumides (tuba 23),: esmasp. ja kolmap. kl. 18.30—20.30, Teisip., neljap., reede ja laup. kl 10.30—12.30.

Aripäeviti on usaldusarst kättesaadav Ülikooli Sisehaiguste Poliiklinikus alates kl. 14.00—17.00.

Tervishoiu toimkonna juhataja kõnetunnid on esmasp. kl. 19.00—20.00 ja neljap. kl. 1.00—17.00.

ÜLIÕPILASKONNA SUUSA-
VÕISTLUSED.

Üliõpilaskonna suusavõistlused peetakse teisip., 23. veebr. s. a. kell 3 p. l. Tähtvere mõisa taga (endise Valgeveski juures) meestele 10 ja naistele 3 km individuaalvõistluses; ühtlasi arvestatakse meeste võistlusele ka meeskonnavõistlus (organisatsioonide kaupa), kusjuures meeskonna suurus on 5 isikut, kuna arvestatakse aga 3 esimese aeg. Osa võivad võtta ka org-imatud. Võistlejaid registreeritakse stardis veerand tundi enne võistluste algust.

On kavatsus korraldada võistlused ka 18 km meestele Elvas, Vapramäe ümbruskonnas.

AK. MEESKOOR SAAB LIPU.

Ak. Meeskoori vilitslaskogu on otsustanud koorile tema 25 a. juubelil annetada lipp.

Lipu õnnistamine on 5. märtsil Ülikooli kirikus.

6. märtsil on koori juubelikontsert.

Ak. Meeskoori vilitslaskogu juhatusse kuuluvad maestro J. Simm, dr. A. Luha, abikom. H. Saemets, õp. J. Kalamees ja helilooja ning koori juht R. Ritsing.

SELL MALEVÕISTLUSED.

SELL keskbüroo kanda on saanud üliõpilaskonnale kutse osa võtta malevõistlustest, millised korraldatakse Riias Läti üliõpilaskonna poolt. Malevõistlused on 15.—17. märtsini ja toimuvad esmakordselt SELL konverents soovitavaks pidas.

Eesti üliõpilaskonna maletajate nõnda laialdases ulatuses nagu seda osavõtt on ettenähtud ning selleks ka vastavad summad tagatud.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestrilis.

Pea- ja vastutavtoimetaja: V. Pärtelpoeg.
Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Tegevtoimetaja: Jaan Ots.
Toimetuse aadress: Tartu, Üliõpilasmaja.

Oskar Lutsu Kogutud teosed

Ilmuvad 30 köites, 3 aasta looksul, kokku 10.000 lehekülge

Kogutud teoste hulgas ilmub ka O. Lutsu praegu trükis olev uus teos, Tootsilugude järg „Sügis“.

Soodustatud eeltellimised kuni 25. maini 1937. a.

Kuni 25. maini s. a. maksavad O. LUTSU KOGUTUD TEOSSED: brošeeritult:

Korruga makstes kr. 50. — **Osade viisi makstes kr. 65.** — Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel kr. 5.— ja iga köite ilmumisel kr. 2.—

Üleni linases köites ja eriti heal paberil:

Korruga makstes kr. 80. — **Osade viisi makstes kr. 95.** — Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel kr. 5.— ja iga köite ilmumisel kr. 3.—

Peale 25. maid maksavad O. LUTSU KOGUTUD TEOSSED: brošeeritult:

Korruga makstes kr. 60. — **Osade viisi makstes kr. 75.** — Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel kr. 7.50 ja iga köite ilmumisel kr. 2.25

Üleni linases köites ja eriti heal paberil:

Korruga makstes kr. 90. — **Osade viisi makstes kr. 105.** — Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel kr. 7.50 ja iga köite ilmumisel kr. 3.25

Brošüüris on võimalus Kogutud teoseid tellida ka eriti heal paberil, makstes iga köite eest juurde 25 senti. NB! Posti saatekulud jäävad tellija kanda.

Peale ilmumist maksavad O. Lutsu Kogutud teosed vähemalt 120 krooni.

Kirjanik O. LUTSU autogrammid eeltelliastele. — 300 esimest eeltellijat 25. maiks tellimise äraandnute hulgast saavad esimese Kogutud teoste hulgas ilmuva köite kirjanik Oskar Lutsu autogrammiga.

„NOOR-EESTI KIRJASTUS“ TARTUS, G. ADOLFI 8, TEL. 2-66

Põllumeeste Keskpank

TALLINN, VABADUSE PUIESTEE NR. 1. TELEFONID: 444-38, 444-36

Arvete seis 31. jaanuaril 1937. a.

AKTIVA

Kassa ja hoiuarved	Kr. 830.123.42
Väärtpaberid	518.206.41
Laenud	2.640.826.45
Korrespondendid	68.747.26
Vallasvara	1.—
Kulud	4.825.10
Muud aktivad	62.726.96
_____	_____
_____	<u>Kr. 4.125.456.60</u>

PASSIVA

Äriosakapital	Kr. 124.600.—	
Tagavarakapital	„ 91.003.—	Kr. 215.603.—
Hoiusummad	„	3.689.085.41
Riiklik. laenud Pikalaenu Pangas	„	1.539.—
Korrespondendid	„	61.928.01
Tulud	„	31.366.64
1936. a. ülejääk	„	22.198.37
Muud passivad	„	103.736.17
_____	_____	_____
_____	_____	<u>Kr. 4.125.456.60</u>

Pank võtab raha hoiule, makstes kuni 5% aastas,
annab laenu, müüb riigikassa pantkirju, millega
võib soodsalt tasuda asunikukoha võlgu, ja toi-
metab kõiki pangatalitusi sise- ja välismaal.

Juhatus

Kõik rahvuslikult mõtlevad kodanikud
tellivad ja loevad päevaleht

Postimeest

(ASUTATUD 1857. AASTAL)

Trükikoda, köitekoda ja tsinkograafia

Postimehe raamatukauplus

Tartus, Suurturg 16, telefon 2-50

K. O/Ü. POSTIMEES

TARTUS, ÜLIKOOI TÄN. 21-23, TELEFONID: 80 JA 14-65

Edustab tööd

=====
AHTO • TURIST
KULD MEDAL
=====

E T K tubakatehas

A/S.

TARTU PANK

ASUTATUD 1868. AASTAL

Peapank: TALLINNAS

Osakond: TARTUS

*

*Toimetali
kõiki pangaoperatsioone*

VARAKAMBER · SEIFID

Panga ühendus Londonis: THE BRITISH OVERSEAS BANK LTD.